

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
klassiõpetaja õppekava

Ingrid Sukamägi

RÜTMIKA TUNNI VAJALIKKUSEST
I KOOLIASTMES TARTUMAA KOOLIDE NÄITEL

magistritöö

Juhendaja: Meeme Liivak MA

Läbiv pealkiri: rütmika

Tartu 2010

Resümee

Käesolevas töös „Rütmika tunni vajalikkusest I kooliastmes Tartumaa koolide näitel“ on uuritud kirjandusallikate põhjal autorite suhtumist kehalise kasvatuses ainekavas olevasse rütmikasse. Töö alateemad hõlmavad järgnevat rütmika mõjuvahendeid õpilaste arengusse: õppekavast lähtuvad eesmärgid, õpilaste üldine areng, sotsiaalne areng, kasvatus, kultuuriväärtused ning intellektuaalne ja loovuse areng. Erinevate autorite mõtted ühtivad selles osas, et rütmika on vajalik osa kehalise kasvatuses ainekavas ning võimaluse korral võiks tunniplaanis olla eraldi rütmika ehk tantsulise liikumise tund. Eriti rõhutatakse selle tunni vajalikkust I kooliastmes. Kirjandusallikate põhjal tulenevatest teoreetilistest põhjendustest lähtuvalt jätkati tööd uurimustööna, selgitamaks välja, kuidas tegelikult Tartumaa koolides rakendatakse õppekavas olevat rütmika osa. Töö koostaja uuris ankeetküsitluse abil I kooliastmes kehalist kasvatust õpetavate õpetajate ja I kooliastme läbinud õpilaste vanemaid, kokku 300 vastajat. Selgus, et nii õpetajad kui lastevanemad peavad oluliseks mitmekülgselt tantsuõpetust koolis, kuid tundides õpetavad rahvatantsu ja erinevaid tantsulisi elemente klassiõpetajad rohkem kui kehalise kasvatuses õpetajad.

Märksõnad töös: rütmika, tantsuline liikumine.

Resume

Here in „Need for the rhythmic lesson on the first level of school by the way of example of schools of Tartu county“ is researched by authors of following different sources of nonfiction and their attitude to the rhythmic lesson located in the PE curriculum. Subdivisions of the research comprise following influences of rhythmic like: the aims emanated from the curriculum, general development of students, social development, education, cultural values, development of intellectuality and creativity. The thoughts of different authors are coincidental the way that rhythmic comes in handy in the PE curriculum and there could be an opportunity for it in the timetable freestanding itself or being the separate lesson of the dance motion. Especially the need of the rhythmic is accentuated on the first school level. Based on the nonfiction theoretical argumentations this research was continued to find actually out how the rhythmic, that is in the curriculum of PE, is put into practice. By the means of questionnaire the author of the research examined thoroughly PE teachers and the parents of the first level students, 300 repliers in all. The result was as teachers as parents emphasize diversitive dance studies at school, but actually these are the class teachers, who teach folk dance and different dance elements more than PE teachers. Keywords: rhythmic, dance motion.

Sisukord

Resümee	2
Resume	2
Sisukord.....	3
1. Sissejuhatus.....	4
1.1. Rütmika tunni vajalikkuse teoreetilised lähtekohad	5
1.1.1. Kehaline kasvatus riiklikus õppekavas	5
1.1.2. Õpilaste üldine areng.....	7
1.1.3. Sotsiaalne areng.....	9
1.1.4. Kasvatus	11
1.1.5. Kultuuriväärtused	12
1.1.6. Intellektuaalne ja loovuse areng	13
1.2. Eelnevad uurimistööd	15
1.3. Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid.....	16
2. Metoodika	16
2.1. Andmete kogumise meetod ja ankeedi kirjeldus	16
2.2. Andmete töötlemise metoodika	17
2.3. Valimi suurus, kirjeldus, tehniline teostus ja protsessi kirjeldus.....	18
3. Tulemused.....	19
4. Arutelu	36
Kasutatud kirjandus	42
Lisa 1. Ankeet lapsevanemale/hooldajale	
Lisa 2. Ankeet kehalist kasvatust õpetavale õpetajale	
Lisa 3. 2-mõõtmelised sagedustabelid sõltuvalt vastaja esinemissagedustest	
Lisa 4. Vanemate esinemissagedused	
Lisa 5. Õpetajate esinemissagedused	
Lisa 6. Korrelatsioonimaatriks	
Lisa 7. Küsitluses osalenud vastajate keskmised näitajad	

1. Sissejuhatus

Maailm meie ümber on pidevas liikumises ja sellega koos liigume ka meie. Terve inimese loomulik vajadus on tahe liikuda, seda eriti laste hulgas. Silvia Kera (2004) väidab, et inimkonna intellektuaalse arengu ja tehnoloogia arengu tõus muudab inimtegevust, milles inimene kasutab üha vähem füüsilist jõudu. Laste liikumisvajadused ja -võimalused on eri vanuses erinevad. Antud töö autor huvitus õpilaste I kooliastmest ehk laste vanusest 7-11 aastat. Selles vanuses õpitavad harjutused põhinevad lapse igapäevastel liikumisviisidel, liigutustel ja asenditel. Õpilaste üheks kehalise kasvatuse vormiks võib olla ka tantsuline liikumine ehk rütmika. Riikliku õppekava 2004 parandustes (Kaldma, 2001) on kirjutatud, et tuleb pöörata suuremat tähelepanu rütmika tundidele, mille käigus lapsed omandavad teadmisi mänguliselt. Valdavalt soovitatakse õppetegevustes aktiivõppe meetodeid, lähtuda tuleb õpilaste vajadustest ja huvitusest. Põhikooli ainekavas rõhutatakse õpilase loovuse arendamist muusikaliste tegevuste kaudu (Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava, edaspidi RÕK, 2002). Järjekindla harjutamise käigus täiustuvad õpilaste liigutusoskused ja paraneb kehatunnetus, saavutatakse liigutuste dünaamilisus, graatsilisus ning kergus. Algklasside õppetegevuse käigus luuakse esmane ettekujutus õigetest jooksu- ja lihtsamatest hüppeliigutustest. See on soodsaim iga liigutuskoodinatsiooni arendamiseks. Õpilaste loovuse arengut saab toetada mitmesuguste loovliikumise võtetega.

Rütmika tunnis omandab laps teadmisi enesele märkamatult ning see õppetund ei kujune ainult mängimise tunniks. Rütmika tunni mängulisi osasid on võimalik kasutada põhitundide kergeks lõõgastumiseks ning vahelduseks. Kuigi õpetaja peab tunnis töötama tööplaani järgi, oskab hea õpetaja kohandada tunniteema vastavalt klassi meeleolule. Kui antud hetkel on ebasobivad liikumismängud, tuleb rakendada rahulikemaid meetodeid ja vastupidi. Milvi Miil (2004) selgitab, et Eesti koolides on tantsutraditsioonid juba väga vanad, kusjuures õppekavasse on tantsuõpetus kirjutatud alates 1960-ndatest aastatest. Kõrgkoolide klassiõpetajate ja kehalise kasvatuse õpetajate õppekavas on tantsuõpetus, kuigi väga väikeses mahus.

Antud magistr töö eesmärk on erinevate autorite ja kirjandusallikate põhjal selgitada, miks on rütmika tund vajalik ning kuidas õpivad lapsed tantsulise liikumise kaudu vajalikke teadmisi. Tööd jätkati uurimustööna, mille eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas tegelikult õppekavas olevat rütmika osa õpetatakse.

1.1. Rütmika tunni vajalikkuse teoreetilised lähtekohad

1.1.1. Kehaline kasvatus riiklikus õppekavas.

Kehalise kasvatus (RÕK, 2002) vahendusel omandab õpilane kehaliseks aktiivsuseks vajalikud teadmised ja oskused. Kehalise kasvatus tundides ning tunni- ja koolivälises töös on võimalik toetada õpilaste tunnetuslikku, esteetilist, eetilist ja sotsiaalset arengut. Lisaks kehaliste harjutuste sooritamise oskusele ja tervist tugevdava treeningu alastele teadmistele õpivad õpilased nägema liikumise-liigutuste ilu, kogema/kontrollima erinevaid emotsioone, tegema koostööd, austama kaaslasi ja seadusi/reegleid. Kehalise kasvatus keskseks ülesandeks on õpilase kehalise ja motoorse arengu toetamine. Oluline koht kehalise kasvatus tundides on rühti kujundavatel ning korrigeerivatel harjutustel. Kehalise kasvatus ainekavas tuuakse esile arusaam, et terveolek (kehaline ja vaimne heaolu) sõltub regulaarsest ja eesmärgistatud tegelemisest kehaliste harjutustega (Kaldma, 2001).

I kooliastme kehalise kasvatus õppesisu hõlmab võimlemist ning rütmikat ja liikumist. Rütmi, rahvatantsude ning mitmesuguste liikumiskavade õpetamine on kehalise kasvatus aine õppekavas ning koolil on võimalik koostada oma õppekava, kus on ka tantsutund ametlikult tunniplaanis (Pärnits, 2006). Eraldi rütmi tunnis oleks võimalik hõlmata kõiki kohustuslikke elemente: põhiliikumisi, matkimisharjutusi, keha harmoonilist arendamist ja rühi kujundamist, rivi- ja korraharjutusi, kujundliikumisi, erinevaid kõnni vorme kindla rütmi ja muusika järgi, hüplemisharjutuste kombinatsioonid, koordinatsioonihüplemisi. Siia juurde lisanduvad väljatoodud rütmi elemendid: põhivõimlemine muusika või rütmivahendite saatel, liikumisimprovisatsioon ja muusikalised mängud, tantsu- ja laulumängud, tantsud ja tantsusammud, kõnni-, jooksu-, galopp-, polka- ja hüpaksammude kombinatsioonid, eesti rahvatantsud.

Kehakultuuri õppejõud L. Oja (2005) viitab uues planeeritavas õppekavas kehalise kasvatus ainevaldkonna osa muutustele võrreldes 2002 aasta RÕK-ga. Uues õpetuses käsitletakse inimese kehalist arengut lahutamatu osana inimese kui terviku arengust, milles järgitakse selliste protsesside nagu kehatunnetuse ja baasmotoorika arengut, kehalist vormisolekut, tervisliku eluviisi ja turvalisuse arengut. Sageli ei mõisteta kehalise kasvatus tähendust ning eripära, selle rolli üha kasvava vaimse pinge, koolistressi jms kompenseerimisel. Uues õppekavas on määratletud kehaline kasvatus kui õppekorraldus, millega tagatakse

õpilaste kehaline, kõlbeline, sotsiaalne ja esteetiline areng ning õppeaine toetab õpilase kujunemist terviklikuks isiksuseks (Põhikooli riiklik õppekava, 2010).

Esmakordselt on mainitud, et koolis võib kogeda liikumisrõõmu, mis tekitab ja soodustab huvi nii spordi- kui ka tantsusündmuste vastu, innustades õpilasi neid jälgima ning neis osalema.

L. Oja koos ekspertgrupiga (Haljaste, Hermlin, Hussar, Neissar, Riso, Sarapuu, Sädemets, Torop, Veber, Jaani, 2005) toetudes nii liigutusõpetuse metodoloogiale kui ka seisukohale väidab, et oskused omandatakse efektiivsemalt ja õpitu on püsivama väärtusega, kui see on omandatud teadmiste, oskuste ja hoiakute koosmõju kaudu. Toodud käsitlustest järeldub, et õpetus on kõige tõhusam erinevate tegurite koosmõjul. Koolis tervikuna aitavad kehalise kasvatuses tunnid tasakaalustada õpilaste vaimset ja füüsilist koormust õpingute ajal. Mitmed uurimused on näidanud kehalise kasvatuses positiivset mõju vaimse koormuse tasakaalustamisele. L. Oja võtab kokku uurimuse “Haridusest läbi spordi“ kinnituse, et on üllatav tulemus, kuidas sporditunnid ei vähenda korrarikumiste hulka mitte ainult neile eelnevates ja järgnevates tundides, vaid terve koolipäeva ulatuses. Järeldus on ilmne: regulaarsed kehalise kasvatuses tunnid pole vajalikud üksnes sportlike oskuste omandamiseks, vaid ka edukaks õppimiseks teistes tundides.

Eelnimetatud ekspertgrupp juhib tähelepanu sellele, et kehakultuuri valdkonna õpetus on üles ehitatud kokku 10 teemale. Kolm esimest teemat sisalduvad kõikides praktilistes teemades ning on suunatud teoreetiliste teadmiste omandamisele. Seitse järgnevat teemat on suunatud praktiliste oskuste omandamisele spordialade kaudu. Siia hulka kuuluvad ka võimlemine, tants ja rütmika. Tantsuõpetuse kohustuslikuks muutmise pooldaja M. Arvisto (2001) rõhutab, et tants on kehtivusala, millel on tervendav mõju. Tants on õpilase kultuuri ja sotsiaalsuse harija ning vaimse ja emotsionaalse heaolu mõjutaja. Arvisto, Piisang ja Roosalu (2004) rõhutavad ühe tantsutunni sisseviimise vajadust üle-eestiliselt.

2004. aastal toimus TPÜ koreograafia õppetooli korraldatud rahvusvaheline konverents “Tantsuõpetus koolis”, kus kokkuvõtva artikli autori Ü. Tomingu (2005) sõnul tantsuõpetuse eesmärgid on nii Eestis kui kogu Euroopas muutumas – tantsu teraapiliste ja sotsiaalpsühholoogiliste faktorite mõjud on tugevnenud ja muutunud olulisemaks. Ülle Toming juhtis tähelepanu Leedu, Soome, Rootsi ja Ungari tantsuteadlaste ja õpetajate sõnavõttudele, mille käigus jõuti järelduseni, et Eesti tantsuõpetus on maha jäänud naaberriikidest ning on vaja muudatusi. Anu Sööt (2004) näeb võimalikku lahendust eelkõige hariduspoliitilisena, kuid suuresti saavad siin ära teha ka tantsuõpetajad ise, eelkõige oma valmisolekuga töötamaks koolis.

1996. aastal loodi Mait Agu algatusel Eesti Tantsupedagoogide Liit (Miller-Pärnamägi, 2009). Kui vahepeal ei ole selle liidu tegevustest kuulda olnud, siis antud töö koostajal oli 22. 01. 2010 võimalus osaleda liidu taastamise koosolekul, kus seati eesmärgiks väärtustada ja arendada tantsuõpetaja elukutset ning tantsuõpetuse ainekavade koostamist üldhariduses. P. Palusoo, rahvatantsujuhendaja ja noorte huvijuht, võttis tantsuõpetajate kogunemisel vabavestluses tabavalt kokku TPL tegevuse eesmärgid: *„Eks idee on ikka selles, et üldharidusasutustes edendada meie oma rahvatantsu meie oma noorte seas laiemalt kui seni. Kui tuleb üleriigiliselt aktsepteeritav ainekava, saame ühtsemalt tegelema hakata. Hetkel, kus sellist vastu võetud pole, ongi kõik väga juhuslik, kuidas tantsutunde läbi viia.“*

1.1.2. Õpilaste üldine areng.

Tänapäeva noorte hulgas väheneb igasugune liikumishuvi, nõrgeneb tervislik seisund ning tekib ülekaalulisusega seotud probleeme. Põhikooli õppekavas olevatest kehalise kasvatusnormtundidest ei piisa laste liikumishulga tagamiseks. Just sellepärast oleks rütmika tund veel aine omandamise kui ka liikumisvajaduste rahuldamiseks sobilik. Rütmika tund on võimalus arendada lastes loovust, plastilisust ja rütmilisust liikumise kaudu. Kõik see oleks alternatiiviks kehalise kasvatus tundides senini valdavalt kasutatavale pallimängule ja võistlusaladele.

Äripäevas (2007) ilmunud lugeja artikkel „Tantsu võim“ selgitab ilmekalt tantsulise liikumise vajalikkust. Tantsimine on ühelt poolt kehaliselt aktiivne tegevus, mis arendab peaaegu kõiki lihasgruppe, erinevate lihaste koordineerimise ja rütmitaju. Teisalt õpib tantsija läbi muusika ja liikumise tundma erinevate maade kultuure, kuna vahelduvad rütmid ning tantsusammud kannavad endas erinevate maade traditsioone ja tavasid. Tundmatu autor juhib tähelepanu, et lisaks kultuuriloolisele poolele kaasneb tantsuga sirge rüht ja parem kehahoid.

Rütmika tundides õpivad ja harjutavad õpilased meelelis-tunnetuslikult. Tundides on ühendatud kunstiline eneseväljendus, loovus, kunstiloome, kõne, musikaalsus, rütmitunne, mängulisus ja seltskondlikkus. Rütmika tundides arenevad õpilased emotsionaalses, kognitiivses ja sotsiaalses keskkonnas (Mellov, 1999). Rütmioõpetuse kaudu võimaldatakse õpilaste võimekuse esiletoomine, arendatakse koostööoskust, empaatiat, tahteomadusi ning distsipliini. Tunni käigus püütakse lastele selgeks teha põhiliikumisi (jooksmine, kõndimine, hüplemine), tantsulisi harjutusi, õiget rühti ja rütmitunnetust - seda kõike muusika ja tantsuliste mängude kaasabil. Õigete liigutusvilmuste, aga ka hea rühi kujunemiseks on vaja, et õpilased

omandaksid oma kehaasendi ja liigutuste kontrollimise oskuse harjutamise läbi. Õpilane tuleb asetada aktiivse looja, mõtleja ja suhtleja rolli. Tunnis tuleb luua olukordi, kus õpilane orienteerub muutustes, oskab välja tulla oskamatud olukordadest, analüüsida enda ja kaaslaste tegevust, teha järeldusi, otsustada ja vastutada. Tantsimises tuleb arvestada kollektiiviga, ei koolitata solisti.

Nooremas koolieas (7-11a) lapsel on püsiv tähelepanu, hea mälu ja elav kujutlusvõime; ta on uudishimulik ja tahab õppida. Tajuga ja mõtlemine on realistlik. See vanuserühm tegutseb veel matkimise meetodil (Krull, 2001). Põhikooli ja gümnaasiumi õppekava (2002) 1-3 klassi rütmikaõpetuses on olulisel kohal õpilaste liikumistarbe rahuldamine, eneseväljenduse kui sisemise impulsi avaldamine, selle valdamine mänguliselt ja sotsiaalselt, liigutuste üheaegselt vaba, aga esteetiline väljendamine. Selles eas kujundatakse viisaka käitumise alus. Tähelepanu pööratakse anatoomiliselt korrektsele ja loomulikule kehahoiule. Selles eas on sobilik alustada „hea maitse” õpetuste aluseid, sh riietus, välimus, hügieen; arutletakse hea maine ja eneseeksponeerimise teemadel.

Praegusel hetkel ei ole rütmika tund koolides kohustuslik, järelkult puudub ka ainekava. Koolides, kus võimaldatakse eraldi rütmika tundi, saab õpetaja ise planeerida tunni teemat arvestades vastava eaa arengu iseärasusi ning klasside omapära ja võimekust, samas peab õpetaja olema avatud tunniotsuste käigus hangitud infole ning õpilaste vajadustele, ideedele ja oma tööd vastavalt kohandama (Lagle, 2009).

Kui tahame olla osavad mingil alal, nõuab see pidevat treeningut ja vilumust, seepärast peame igasuguseid tegevusi kordama ja kordama. See ei muutu tüütavaks siis, kui suudame õpitavat materjali rakendada erinevates kohtades. Rütmitunde arendamine ei pea toimuma ainult muusikaõpetuse või rütmika tunnis, vaid tantsuline liikumine võib olla integreeritud teiste ainetundidega.

Dorothy Einon (2002) tõdeb, et lapsed peavad saama iga päev auru välja lasta. Püüdes neid takistada, nad nihelevad, muutuvad rahutuks ja kergesti ärrituvaks. Vabastades nad piiranguist, vallandub neil piiritu energia. Psühholoogide arvates on äkilised energiapuhangud, millele järgneb seisatamine (näiteks kullimäng), ideaalne viis soodustada lihaste, luude ja hingamise õiget arengut. Tantsumängud aitavad lapsel aeroobiliselt vormi saada ja omandada hea koordinatsioon. Kui lapsed õppetundide vahel saavad ringi joosta, on klassis vähem distsipliiniprobleeme ja lapsed rahunevad töötamiseks paremini maha. B. Rogers (2008), kes on uurinud käitumiskäitumise õpilaste probleeme, on samuti arvamisel, et akadeemiliste toimetulekuoskuste (keskendumine, õpetaja kuulamine ja jälgimine, kaasa töötamine, püsivus

ja harjutamine), mis on vajalikud ka tantsulise liikumise tunnis – kõigi nende järgimine aitavad kaasa kooliedukusele ning distsipliini parandamisele.

Evelin Lagle (2009), kõrgkoolis õppiv tantsuõpetaja, on teinud kokkuvõtva ettekande Soome maineka koolitantsu pedagoogi Eeva Anttila sõnavõttudest, kus rõhutatakse tantsuõpetuse üldarendavat mõju ning selle kestvust Soome koolides ja samas tõdetakse meie tantsuõpetuse mahajäämust võrreldes naaberriikidega.

1.1.3. Sotsiaalne areng.

Uues riiklikus õppekavas (Põhikooli riiklik õppekava, 2010) on välja toodud, et õpilase suhtluspädevus on seotud nii spordis kui ka tantsus eneseväljendusoskuse arendamisega. Suhtlemine on tantsulise liikumise tunnis väga oluline. Kuna siin puudub otsene võistlusmoment, siis avalduvad teistsugused sotsiaalsed suhted. Kr. Tropp, H. Saat (2008) tõdevad uuringute põhjal, et laste-erialakirjanduses puudub täpne sotsiaalsete oskuste määratlus. Kasutusel on selliseid termineid nagu isikutevaheline intelligentsus, isikutevahelised oskused, suhtlemisoskused. Laps peab õppima erinevaid sotsiaalseid oskusi, mis on vajalikud paljudes olukordades. Tal tuleb õppida käituma erinevates sotsiaalsetes olukordades ning aktsepteerida kaaslast. Suhtlemisel eakaaslastega on tähtsal kohal vabandamine, huumorimeel, osalemine ühistegevuses, sõprussidemete loomine. Kui tahame, et lapsed areneksid vastavalt oma võimetele, peavad nad saama aega veeta koos teiste lastega. Samuti peab neil olema võimalus mängida ja vabalt liikuda (Einon, 2002).

Sotsiaalsete oskuste loetelus on enesejuhtimise oskused: oskus jääda rahulikuks, oskus kontrollida enda käitumist, koostöö erinevates situatsioonides, kriitika talumine, reeglite ning piirangute jälgimine, raskuste puhul pingutamine ja üldised sotsiaalsed oskused. Rütmika tunni kaudu arendame akadeemilisi oskusi: õpetaja juhtnõrde kuulamine ja täitmine, oskus küsida abi, oskus küsimusi esitada, oskus ignoreerida kaaslaste (halbu) mõjutusi ja mängureeglitest kinnipidamine (Tropp, Saat, 2008).

Rütmika tunni üheks eesmärgiks on arendada ja parandada lastevahelisi suhteid. Inimene jääb alati lapseks. Räägeli (2004) väitel on täiskasvanu motiivid samad kui lastel, kuid nende väljendusviis muutub ajaga. Last jälgides tabame peagi tema käitumise põhjused. Elu on inimsuhete rägastik. Iga inimene kuulub mingisse institutsiooni - perekond, huviring, koolipere. Kuhu iganes me ei läheks, ei pääse keegi kontaktist liigikaaslasega. Räägel (2004) juhib tähelepanu sellele, et kommunikatsioonioskus on elus hakkama saamisel vajalik. Igal inimesel

on uude keskkonda tulles hirm. Sama autor selgitab veel, et mitmete suhtlemismängude käigus ei pane laps tähele, kui ta on muutunud üheks lisaks kollektiivist. Üksinda tööd tehes ei saa me kelleski peale iseenda pettuda, kuid see töö pole ka tulemuslik. Baum'i (2003) sõnul tuleb usaldus võita. Igasugune tantsuline liikumine nõuab kollektiivset tööd ja usaldust. Selleks, et tulemus oleks ilus ja ühtlane, peab terve klass töötama ühise eesmärgi nimel ning mitte tõstma esile „mina” tähtsust. Palju huvitavaid suhtlemismänge on toodud M. Liivaku kogumikes „Kaks sammu sissepoole” (2000) ning „Kaks sammu väljapoole” (2002) ning T. Pärnitsa tantsu-mängude kogumikes „Lapse esimesed tantsusammud I, II” (2005). M. Muldma (2008) on nõus eelnevate autoritega, et liikumismängud on sotsiaalseks arenguks vajalikud. Suhtlemismängude eesmärgiks on arendada omaenese tunnetest arusaamist ning kogeda, et teised tunnetavad samu asju erinevalt.

Airi Niilo ja Eve Kikas (2008) väidavad, et lapsed õpivad kaaslastega suheldes ja koos tegutsedes. Mängudes väljendavad lapsed rohkem mõtteid, kui sõnades täiskasvanule vastates. Mängu jälgimine on õpetajale infoallikaks laste mõttemaailma kohta. Mäng mõjutab lapse füüsilist, emotsionaalset, kognitiivset arengut ja on lastele vajalik energia taastamiseks või puhkuseks. Esimesed mängud on lapse arengus kehalise liigutamise seotud tegevused (Smith jt, 2008). Selle käigus on võimalik mänguga põimida harjutused ja tahtlikud kombinatsioonid. Rütmilised stereotüübid arendavad kehatunnetust. Harjutusmängudega arendatakse laste ruumitaju. Kuigi koolieas mängude sagedus väheneb, sest pole enam nii palju võimalusi, on just koolieas lastel vaja füüsiliselt aktiivset tegutsemist.

Leila Oja (2008) tõdeb, et väheliikuv eluviis mõjutab laste üldfüüsilist, psüühilist, emotsionaalset ja ka sotsiaalset arengut. Liigutuslike oskuste kvalitatiivne areng ja harjutuste soorituse tulemuslikkus on pedagoogi professionaalsete oskuste rakendamise küsimus. Õpetades uusi oskusi positiivse eduelamuse kaudu, tugevdame lapse teadlikkust tema enda liikumisvõimaluste kohta, andes ka loominguilisust ja füüsilist ruumi liikumisele. Teadlikkus oma keha liikumisvõimalustest kujundab lapse eneseusaldust. Selle kaudu julgeb laps omada uusi kogemusi, uudishimu paneb lapse liikuma. Loomulik liikumisaktiivsuse kasv tõuseb lineaarselt koos vanuse kasvuga. Peale puberteeti algab aktiivsuse pidev langus. Vanuseperioodile omaste kohanemismehhanismide väljakujunemist stimuleerib optimaalne kehaline aktiivsus. Motoorika arengut aitavad toetada liikumisõpetuse erinevad vormid ja tegevused. L. Oja pakub välja, et saalis eelistatavad tegevused on just rütmika ja tantsuelemendid, osavust ja koordineerimise nõudvad tegevused, asendid ja liikumised. Õpetamise metoodika seisukohalt peab õpetaja ise tegevustes osalema, õpetama, juhendama,

innustama, abistama. Lapsele on suureks eeskujuks õpetaja, kelle liikumist ta püüab jäljendada.

1.1.4. Kasvatus.

Kasvatus (Tuulik, 2001) on tegevusprotsess - mõjutamine, juhtimine, abistamine, suunamine, toetamine, õpetamine. Hirsjärvi ja Huttunen (2005) selgitavad, et suunamise abil püütakse saavutada seda, et lastest ja noortest kasvaksid hingelt ja kehalt terved kodanikud. Samuti on kasvatus alati seotud mingite eesmärkide saavutamiselega. Samad autorid tõdevad, et suunamise ja mõjutamise ülesandeks on peale sotsialiseerumise ühiskonna kesksete väärtuste ja normide vahendamine. Silvia Kera (2004) nõustub, et laste tegevus on põhiline vahend nende kasvatamisel. Tegevus kasvatusvahendina on tõhus, kui lähtume lapse vajadusest ja loome tegevuse käigus tingimused nende rahuldamiseks. Kauaaegne õpetaja lisab, et õpilase tegelik tegevus on viis, mis suunab tema väärtushinnangute ja suhtumiste kujunemist.

Tuuliku (2001) hinnangul ei tähenda kasvatus ühekordset, staatilist tegevust, vaid muutust, arengut, liikumist. Mõjutamine ja suunamine tähendab sihipärast eesmärgistatud sekkumist lapse arengu protsessi. Sama autori väitel kool ja õpetaja ei pea võistlema telesaadete põhimõttel, et lapsel oleks huvitav. Koolitundide eesmärk on süstemaatiline töö õpioskuste omandamiseks. Nõustudes Tuuliku (2001) väitega, et laps, kes ei käi kontserdil, teatris, ei loe raamatut, kes ei tunne vajadust sedalaadi kultuuriilmingute järele, on vaja otseses mõttes sinna tirida. Vajadused, huvid ja motiivid tekivad siis, kui laps ise vastavas valdkonnas areneb. Asjad, nähtused, sündmused jms muutuvad inimesele tähenduslikuks vaid hinnangulise tegevuse kaudu ning emotsionaalne läbielamine on hinnangulise tegevuse esmaseks, vahetumaks vormiks.

M. Tuulik (2001) võtab kokku endiste õpetlaste V. Tugarinovi, P.Põllu, H. Rickert'i väärtuste liigitamise väga erinevatest aspektidest, kuid alati on liigituses kultuuri väärtused ja esteetilised väärtused. Lapsel ei ole kaasasündinud suhtumisi ja kindlaid väärtusi, need omandab ta elu jooksul. Samad õpetlased aitavad selgitada, kuidas laste tööd ja tegemised on korraldatud nii, et igapäevase koolikogemusega kaasnevad ka kindlad väärtused - need, mida täiskasvanute maailm tahab noortele edasi anda. Väärtused on tavaliselt „peidetud“ õppeprogrammidesse. Tuuliku sõnul Tugarinov jt tõestavad, et esteetilised väärtused omavad ise väärtust - nii kunst kui mäng on vaba fantaasia looming. Joonistamine, kirjandus, stiiliõpetus, võimlemine ja rütmika sisaldavad kunstielemente. Siia kuuluvad ka viisakus,

puhtus, riietus, aja õige kasutamine, ilu nägemine. Samas nendib Tuulik kurbusega, et üldistatult öeldes jäävad meie koolides tähelepanuta emotsionaal-hinnanguline ja kõlbline atmosfäär.

Harjumusi külvatakse maast-madalast. Põhiosa lapse harjumuste kujundamisel on vanematel. Tuuliku (2001) väitega on nõus ka Silvia Kera (2004), et harjumuse loomise tingimuseks on harjutus - tegevuse kordamine. Harjumuste baasil arenevad kombes, tavad, sotsiaalsed harjumused, mis on ühiskonna jaoks olulised. Neid positiivse suhtumisega tavasid nimetatakse traditsioonideks. Võib määratleda ka normide, kogemuse säilitamise ja taastamise mehhanismina. P. Põld (1993) on kirjutanud, et traditsioonides peitub vaim, mis paistab meile silma paistab vanades haritud maades. Traditsioonid aitavad ellu jääda, nad peidavad endas vaimsust, kõlblust, tarkust. Välistes tavades, kommetes on sisemine sõnum, mida me kohe ei peagi oskama lugeda.

1.1.5. Kultuuriväärtused.

M. Tuulik (2001) ja P. Leppik (2008) kinnitavad ühiselt, et esimene, kes lapsele kehtivaid kultuurinorme vahendab, on perekond. Vanemad mõjutavad last oma harjumustega. Tiiu Pärnits (2006) nõustub eesnimetatutega, et ükski inimene ei sünni teadlikult siia ilma teatud kindla kultuuri esindajana või kandjana. Selleks peab ta kasvama ja õppima. Vanemad jätavad lastesse jälje, mis mõjutab lapsi läbi terve elu. Kui lapsed austavad oma vanemaid, siis peavad nad oluliseks samu asju, mida vanemadki, võtavad omaks samad hoiakud ja hinnangud. See, millest vanemad lugu peavad, huvitab ka last (Tuulik, 2001).

Igal rahval on oma aardekirist rahvalaulude ja – tantsude, legendide ja muistenditega. M. Tuuliku arvates on järglaste kohus see pärand oma lastele edasi anda. Autor selgitab, et inimkonna kultuuripärand ei püsi lihtsalt niisama - pärandit tuleb osata hinnata ja armastada, selle eest hoolt kanda. Primitiivsetes ühiskondades õppisid lapsed ja noored kuulates, vaadates ja kaasa tehes ning vaimne haridus omandati vanemaid kuulates. Ühiskonna traditsioonid ja reeglid edastati suulise pärimusena (Hirsjärvi, Huttunen, 1998). Rütmiõpetus (RÕK, 2002) laiemalt võimaldab õpilastel tunda end kultuurikandjana saades teadmisi pärimuskultuurist, rahvatantsudest, rahva- ja laulumängudest, rahvarõivastest ning rahvuskultuurist laiemalt. Kultuuripädevuse kujunemisel on tähtsustatud teiste ainete kõrval ka muusikat, kunsti ja kehalist kasvatust, mille üks osa on rütmika õpetus. Õpitakse tundma, arutlema ja võrdlema põliskultuuri, nüüdiskultuuri ja popkultuuri. Tunnis omandatud

seltskonnatantsud, korrektne kehahoid ning kultuurne kehakasutus on eeldused edukaks eneseteostuseks, kõrge elukvaliteedi ning üldiselt heakskiidetud eetikanormide väljakujunemiseks ja elukestvaks kehaliseks aktiivsuseks. Õpetuste eesmärgiks on arendada kultuuripädevaid õpilasi, kes suudavad orienteeruda kultuuris.

T. Pärnits (2006) on võtnud kokku oma ettekande konverentsil „Laste ja noorte tantsuõpetus Eestis“ sõnadega, et tantsuõpetusel on kindel kultuuriline roll eesti tantsu järjepidevuse hoidmisel. Samas tunnistab ettekandja, et tantsuõpetuse osa on väga puudulik ning ei kindlusta eesti rahvatantsu ja omakultuuri püsijäämist ning järjepidevust. Ka Peep Leppik (2008) selgitab didaktikaprintsiipide hulka kuuluvat rahvuslikkuseprintsiipi. Autor märgib, et koolis tuleb õpilane viia Eestimaa tõeliste rikkuste juurde, millede hulka kuuluvad muuhulgas ka laulu- ja tantsupidu. Eesti riigis peetavad laulu- ja tantsupeod kuuluvad alates 2003. aastast UNESCO suuliste ja vaimsete pärandite hulka (Üldlaulupidu, 2009). Need on väljakujunenud peod, kus säilitatakse maa rahvuslikku omapära ning repertuaar põhineb pärimustantsule või sellest tuletatud uusloomingule. Tuntud Eesti kauaaegne tantsupedagoog H.Tiivel (2006) kirjeldab rahvatantsupidude traditsioonide, so põlvest-põlve edasiantud tava, jätkumiseks vajaminevat potentsiaali - nende pidude edasikandjad tulevad koolidest, kus väärtustatakse tantsuõpet. Väga tabav on mõttetera, mida võib lugeda laulu- ja tantsupidude uuendatud kodulehelt (XI noorte laulu- ja tantsupidu “Maa ja ilm 2011“, 2010): „*Laulu- ja tantsupidu on Eesti lugu, mis siin juba 6 inimpõlve on kestnud. See on lugu, mida olivad hoiavad, tulijad täiendavad ja minejad mäletavad.*“ Tantsupeod on stiimuliks nii tantsijatele kui nende juhendajatele. Ka uues planeeritavas õppekavas on L. Oja (2005) välja toonud rütmika õppeülesandena osalusrõõmu pakkumise selgelt vormistatud tulemustega tööna, mida on võimalik tutvustada koolis ja väljaspool kooli.

1.1.6. Intellektuaalne ja loovuse areng.

Maia Muldma (2008) on seisukohal, et tunde kasvatust tuleb väärtustada lapse intellektuaalse arendamisega. Muusika loob tänu oma emotsionaalsusele kujutlused ja elamused, nende kaudu tõhustame ka teisi kasvatusfaktoreid. Autor jätkab, et muusikaliste tegevuste kaudu (muusika kuulamine ning põimumine muusikalis-rütmilise liikumisega) on võimalik kujundada ja arendada lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushoiakuid.

Oluline on mõista, et laps tajuks muusikat ja liikumist ühtse tegevusena. Muusikalis-rütmilise tegevuse kaudu arenevad lapse muusikalised ja üldised võimed (rütmitaju, meetrumitunnetus, tähelepanuvõime ja jaotus, mälu, koordinatsioon, emotsionaalsus, mootorika). Muusikalis-rütmiline liikumine arendab lapse eneseväljendusoskust ja julgust. Tantsulise liikumise alla kuuluvad muusikalis-rütmilised harjutused, laulumängud, tantsud, muusikalised mängud, loovliikumine. Mängudes ja tantsides areneb laste loominguline aktiivsus. Harjutuste eesmärgiks on õpetada lapsi liikuma kooskõlas samaaegselt kõlava muusikaga. Lauludele liigutuste lisamine, milles matkitakse laulu tekstis väljendatud tegevust, tegelasi või olukordi, on jätkuvalt lastele loovalt arendav. Laulumängule on omane lihtne liikumine, eriti tähtis on laulumängu sisu, teksti, meeolelu ja karakterite koosluse märkamine ning jälgimine. Laste loomingulisele tegevusele tuleb anda positiivne sõnaline hinnang, soovitatavalt kiites last.

Tantsude ja muusikaliste mängude õpetamisel on palju ühist. Alustada tuleks tantsu saatemuusika eelnevast tundmaõppimisest. Tervikliku üldmulje saamiseks ja tantsu liikumisega tutvumiseks tuleb samaaegselt kõlav muusika seostada tantsumuusika iseloomu ja vormiga. Põhiliikumine tuleb selgeks teha rütmiliste harjutuste abil. Tantsu on võimalik õpetada erinevas raskusastmes, kooskõlas laste võimete kasvuga. Tantsudes tuleb suurt tähelepanu pöörata laste loominguliste võimete, aktiivsuse ja fantaasia arendamisele. Osa tantse peaks olema selliseid, kus lapsed leiutavad ja sooritavad ise uusi liigutusi.

Muusikaline areng liikumise kaudu toimub samm-sammult. Töö planeerimisel tuleb silmas pidada ülesannete jõukohasust ja järjepidevust, mida on eelnevalt korduvalt mainitud. Õpitud mängu ja tantse kasutada võimalusel ka teistes õppetundides. Praktelisteks tegevusteks on soovitatav kasutada M. Liivaku (2000, 2002) ja T. Pärnitsa (2005) koostatud ring- ja laulumängude kogumikes olevat muusikat ja mängude kirjeldusi.

Eda Heinla (2004) selgitab loovuse mõistet järgnevalt: loovus, see on probleemsete ülesannete ja situatsioonide lahendamine, mille tulemusena genereeritakse originaalne vastus. Siin ei ole õiget ega valet vastust, tähtis on loomingulisus, mida tuleb ka tegevuse hinnangul silmas pidada. Klassikaliselt defineeritud loovus kujuneb välja alles 10-11. eluaastaks, selles vanuses lapsed õpivad jätkuvalt jäljendamise ja matkimise teel (Pärn, 2005), seepärast peamegi arendama loovust erinevate õppeainete abil. Sama autor põhjendab loova mõtlemise langust hindava mõtlemise asendumine hinnangulise mõtlemisega.

1.2. Eelnevad uurimistööd

Rütmilise liikumise uurimisega on tehtud mitmeid teadustöid, millest suur hulk töid uurib küll lasteaias kasutatavaid liikumisvõtteid, kuid vähem on rütmikaga seotud tegevusi uuritud kooliealiste hulgas. K. Bernhardti (2002) diplomitööst „Lapse arendamine rütmika kaudu“ selgus, et uuringust osavõtnud õpetajatest ei kasuta muusikat ja rütmilist liikumist kooliealiste hulgas 32% vastanutest. S. Lepik (2003) oma töös „Rütmilise liikumise tähtsusest kakskeelses koolis“ toob välja erinevad võimalused, kuidas rütmika tund aitab tutvustada meie rahva ajalugu, laule ja liikumisi. H. Helenurm (2003) on uurinud „Rütmika ja mänguelementide kasutamist algklasside ainetundides“ ja Jane Vernik (2007) „Mängude kasutamist I kooliastme ainetundides Valgamaa koolide põhjal“. Nendes töödes on välja toodud erinevad võimalused ainetundide integreerimiseks rütmikaga, kuid ei selgu, kuidas kasutatakse tantsulist liikumist kehalise kasvatuses tunnis. P. Laikoja (2003) tõi välja enda töö põhjal, et 94% uuringus osalenud õpetajatest märkis rütmilise liikumise positiivset mõju õpilase arendamises. Samas selgus, et pikema tööstaaziga õpetaja on tantsulise liikumise suuremad pooldajad. Kõigis eelnevates töödes on küsitlenud õpetajaid ning analüüsitud nende seisukohti, seevastu Airi Paise (2001) on küsitlenud 1- 6 klassi õpilasi, et välja selgitada, kuidas laste füüsilisi võimeid, loovust ja suhtlemist on võimalik arendada tantsulise liikumise kaudu ning kuidas õpilased ise suhtuvad rütmilisse liikumisse. Tulemustest selgus, et 80% I kooliastmes vastanutele meeldib tantsuline liikumine. Põhjaliku ülevaate rahvatantsu olukorrast koolinoorte hulgas saame K. Krause (2007) magistriltööst „Rahvatantsu imago noorte ühiskonnas: uurimus 11–18-aastaste noorte seas“. Töös ei käsitletud I kooliastet, kuid saame ülevaate alates II kooliastmest ülevabariigiliselt nii rahvatantsu kui teiste tantsustiilide populaarsusest noorte hulgas ning nendega tegelemise võimalustest koolides. Kahjuks nendib töö autor, et rahvatants ei ole populaarne noorte hulgas ning toob välja rahvatantsu imago parandamise võimalusi. Üheks kindlaks võimaluseks peab Krause koolidesse kohustusliku tantsulise liikumise tunni sisse viimist.

Käesoleva töö originaalsuseks peab autor seda, et on küsitlenud kehalise kasvatuses õpetajaid, kes eeldatavasti võiksid toetada rütmika tunni olemasolu eraldi tunnina tunniplaanis ning lapsevanemaid, kelle suhtumine rütmika tunni vajalikkusesse on eelnevalt uurimata. Sageli mõjutab vanemate seisukoht ka laste suhtumist õppeainesse.

1.3. Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Uurimustöö koostaja töötab ise koolis rütmika õpetajana ning töö hüpoteesid on püstitatud praktilise töö kogemustest. Töö eesmärgiks oli uurida, analüüsida ja hinnata, kui paljude koolide I astme tunniplaanis on rütmika tund; kui palju õpetatakse õppekavas olevat tantsulise liikumise osa kehalise kasvatus tundides; kuidas suhtuvad lapsevanemad ja õpetajad rütmika tunni vajalikkusesse.

Täpsemalt olid uurimisobjektideks:

- 1) Tartumaa koolide I astme kehalise kasvatus õpetajad (sh klassiõpetajad, kes õpetavad kehalist kasvatust)
- 2) I kooliastme läbinud õpilaste st 4. klassi õpilaste vanemad

Uurimustöö hüpoteesid:

- 1) I kooliastme kehalise kasvatus tunde andvad õpetajad väärtustavad rütmika õpetust enam kui lapsevanemad
- 2) kehalist kasvatust õpetavad klassiõpetajad väärtustavad rütmika tundi eraldi tunnina enam kui kehalise kasvatus õpetajad.

2. Metoodika

2.1. Andmete kogumise meetod ja ankeedi kirjeldus

Uurimistöö meetod on kvantitatiivne ankeetküsitlus (Luik, s.a) ning uurimus põhineb 2009.aasta novembris-detsembris Tartumaa koolides läbiviidud ankeetküsitlusel. Eraldi on koostatud ankeet õpetajale ja lapsevanemale, milles olulised küsimused kattuvad. Ankeedi alguses on tutvustus, milleks selle täitmine on vajalik. Õpetaja ankeet (vt lisa 1) koosneb 25 küsimusest. Küsimused 1 ja 2 selgitavad välja, kas ankeedile vastas ainult kehalist kasvatust õpetav õpetaja või vastas klassiõpetaja, kes õpetab ka kehalist kasvatust. 3 küsimus annab ülevaate, kui paljudes koolides on tunniplaanis eraldi rütmika tund ja kas õpetaja peab vajalikuks antud tunni olemist eraldi tunnina. Õpetaja hinnangu tantsuõpetuse vajalikkusele annavad küsimused 6, 11 ja 19. Olulised küsimused on 4 ja 5, mis näitavad, kui palju kasutatakse õppekavas olevaid rütmika ja rahvatantsu elemente tundides ja küsimuses 7 paluti hinnata rütmika vajalikkuse seisukohti lähtuvalt teoorias väljatoodud punktides. Küsimused 8,

9, 10, 12, 13, 14 annavad ülevaate, kas koolides tegutsevad tantsuringid, kuidas valmistatakse tantsupidudeks, kas õpetatakse ja kes õpetab teisi tantsustiile ringitööna. Õpetajatepoolset hinnangut tantsulise tegevuse toetusele kooli juhtkonna ja lastevanemate poolt on küsitatud küsimuses 15, 16, 17. Ülevaate õpetajate hinnangule enda metoodiliste võimaluste ja kogemuste kohta annavad küsimused 18, 23. Küsimuste 20, 21, 22, 24, 25 abil saame teada osalejate demograafilisi taustandmeid (erialane ettevalmistus, tööstaaž, õpilaste arv õpetatavas koolis, ankeedile vastaja vanus ja sugu).

Lapsevanema ankeet (lisa 2) koosneb 18 küsimusest, milles põhiküsimused kattuvad osaliselt õpetajate küsimustega ning lisaks annavad küsimused ülevaate lapsevanema enda suhtumisest tantsuga seonduvasse. Küsimused 1 ja 4 näitavad laste osalemist kehalise kasvatus tundides ning rütmika tundides (kui on eraldi tund), küsimus 2 suhtumist rütmikasse õppekava kontekstis, küsimus 3 näitab vanemate teadlikkust, kas lapse tunniplaanis on rütmika tund ja kas peaks olema antud tund. Küsimus 12 annab vanemapoolse hinnangu lisakohustustest lapse tantsuga tegelemisel. Mõlemas ankeedis on võimalus uurimustöö läbiviijale esitada ettepanekuid, mõtteid ja lisamärkusi.

2.2. Andmete töötlemise metoodika

Ankeetküsitlust on analüüsitud statistikaprogrammiga „SPSS for Windows 11.0“.

Eelpoolnimetatud programmist on kasutatud järgmisi alamprogramme:

- Sagedustabelid (*Frequencies*)
Sagedustabelitega analüüsitakse %-des eraldi iga tunnuse esinemissagedust, sõltuvalt vastusevariantidest ;
- Mitmemõõtmelised sagedustabelid ehk risttabelid (*Crosstabs*)
Mitmemõõtmeliste sagedustabelitega analüüsitakse ühe tunnuse esinemissagedust sõltuvalt teise tunnuse esinemissagedustest %-des;
- Aritmeetiline keskmine (*Compare Means*)
Standardhälve ehk keskmine ruuthälve iseloomustab rea elementide paiknemist keskväärtuse suhtes, suur standardhälve näitab suure hulga indiviidide väärtuste erinevust keskväärtusest
- Korrelatsioonanalüüs (*Correlations*)
Korrelatsioonikordaja r väljendab lineaarse seose olemasolu, seose tugevust ja suunda arvuliste tunnuste vahel. Korrelatsioonikordaja näitab, kui suure osa ühe tunnuse

varieeruvusest on selgitatav teise tunnuse varieeruvuse kaudu, r varieerub -1 ja $+1$ vahel. Kui r positiivne – samasuunaline seos, st mõlema tunnuse väärtused üheaegselt kasvavad/kahanevad. Kui r negatiivne - vastassuunaline seos, st ühe tunnuse väärtuste kasvades teise väärtused kahanevad.

Seosed liigitatakse:

$<0,2$ väga nõrk seos

$0,2...0,5$ nõrk seos

$0,5...0,7$ keskmine seos

$0,7...0,9$ tugev seos

$0,9...1,0$ väga tugev seos

Korrelatsioonimaatriksis on osadel r väärtustel taga kas * või **,

*) näitab vastava 2 tunnuse vahelist seost 95%-lise tõenäosusega ($p<0,05$),

**) näitab vastava 2 tunnuse vahelist seost 99%-lise tõenäosusega. ($p<0,01$).

- T-Test (Independent – Samples T-Test) – T-Test sõltumatute valimite korral.

T-Test võimaldab kindlaks teha, kas erinevus kahe valimi keskväärtuste vahel on statistiliselt oluline või mitte. Kui tabelis on numbril* taga, siis on tegemist 95% tõenäosusega, tähistatakse $p<0,05$, ** on tegemist 99% tõenäosusega, tähistatakse $p<0,01$ (andmeanalüüs, 2000).

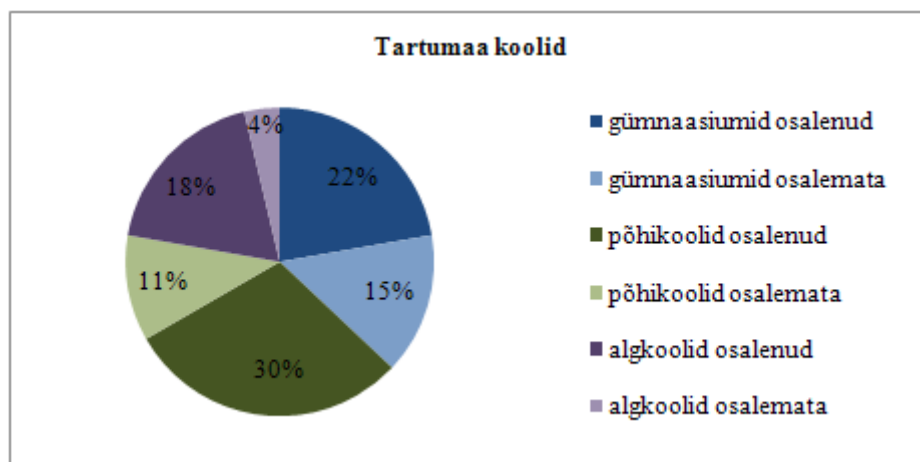
2.3. Valimi suurus, kirjeldus, tehniline teostus ja protsessi kirjeldus

Käesolev uurimistöö hõlmab Tartumaa koole ja üldkogumi moodustasid õppeasutused, milles toimib I kooliaste (EHIS, 2009). Ülevaate uurimuses osalenud koolidest saab jooniselt 1. Kõikidesse Tartumaa 27 kooli, kus õpivad I kooliastme õpilased, saadeti direktoritele küsitluse läbiviimiseks luba. Saadeti kaks korduskirja, et tagada piisav valimi hulk. Kirjadele olid lisatud nii õpetaja kui lapsevanema ankeet, et direktoril oleks võimalik tutvuda uurimistöö eesmärgiga. Uurimustöö läbiviimiseks loa andnud koolide direktoritelt või kontaktisikutelt saadud arvude põhjal väljastati vajalik arv õpetajate ja lastevanemate ankeete, mis saadeti koolidesse eraldi ümbrikutes. Kõikidel vastajatel oli võimalik tagastada ankeet kinnises ümbrikus. Iga direktori poolt määratud kontaktisik postitas ümbrikud töö koostajale tagasi. Esimesed ankeedid saadeti välja 01.11.09 ja viimased saabusid 21.12.09.

3. Tulemused

Ankeetide laekumine

Kokku saadeti postiteel ankeetid 19 kooli, millest 6 on gümnaasiumid, 8 põhikooli ning 5 algkooli või algkool-lasteaeda. Äraütlevaid vastuseid tuli kokku 4 ja mingit tagasisidet ei saadud 4 koolist. Uurimusest ei võtnud osa 4 gümnaasiumi, 3 põhikooli ja 1 algkooli, mis kokku moodustas 30 % osalemata koole (joonis1).

Joonis 1. Ülevaade Tartu maakonna koolidest, mis uurimustöös osalesid või ei osalenud

Küsitluses osalenutest (tabel 1) 15,3% oli kuni 70 õpilasega koolist (28,6% õpetajaid ja 14,0% vanemaid), 7,3% 70-100 õpilasega koolist, seejuures õpetajaid oli ainult 3,6% ja vanemaid 7,7%. 101-200 õpilasega koolist osales küsitluses kokku 13,7% vastanutest (21,4% õpetajatest ja 12,9% vanematest), 201-350 õpilasega koolist oli vastanuid kokku 15,0% (10,7% õpetajaid ja 15,4% vanemaid). 351-600 õpilasega koolist osales küsitluses 18,7%, neist 14,3% oli õpetajad ja 19,1% lapsevanemad. Kõige rohkem, 30,0% vastanutest, võttis küsitlusest osa üle 600 õpilasega koolist (21,4% õpetajatest ja 30,9% vanematest).

Tabel 1. Küsitluses osalenute protsentuaalne esinemissagedus sõltuvalt kooli suuruselt

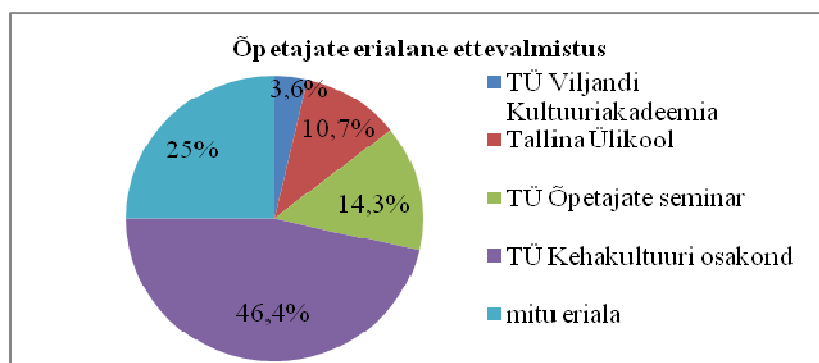
Õpilaste arv koolis	% vastanute arvust		
	õpetaja	vanem	kokku
kuni 70 õpilast	28,6%	14,0%	15,3%
70 – 100 õpilast	3,6%	7,7%	7,3%
101 - 200 õpilast	21,4%	12,9%	13,7%
201 - 350 õpilast	10,7%	15,4%	15,0%
351 - 600 õpilast	14,3%	19,1%	18,7%
üle 600 õpilase	21,4%	30,9%	30,0%

Vastajate vanus ja sugu

Kõigist ankeetidele vastanutest oli 24 (85,7%) nais- ja 4 (14,3%) meesõpetajat ning 239 (87,9%) naisvanemat ja 33 (12,1%) meesvanemat (lisa 3, tabel 1). Lastevanemate ankeedile vastanute hulgas olid emad, isad, tädi, vanaema, vanaisa, vend, hooldaja. Kõige suurem osa, 35,7% õpetajatest, oli vanuses 41-50 aastat, 28,6% küsitluses osalenud õpetajate vanus oli vahemikus 31-40 aastat, 21,4% õpetajate vanus oli 51-60 aastat. Teistest vanusegruppidest oli küsitluses osalusprotsent väike. Lapsevanematest enamuse vanus oli vahemikus 31-40 aastat (62,4%), 24,4% vanus oli vahemikus 41-50 aastat ja 10,0% küsitluses osalenud vanemate vanus oli 26-30. aastat. Üle 60 aastane lastevanemate ankeedile vastanu oli õpilase vanaema (lisa 3, tabel 2).

Õpetajate ja lastevanemate haridus

Õpetajatele oli ette antud valik haridusasutusi ja oli võimalik lisada veel midagi muud nimetamata õppeasutusi. Viimast võimalust õpetajate poolt ei kasutatud, samuti kordagi ei nimetatud Tallinna Ülikooli koreograafia osakonda. Mitme eriala valikus olid kõrgharidusele lisaks mainitud Rahvatantsujuhtide suvekursust, Rahvakultuuri Arendus- ja koolituskeskuse Rahvatantsujuhtide kooli ja iseõppimist tantsulises hariduses. Ülevaate õpetajate baasharidusest annab joonis 2. Mitme eriala juures on nimetatud TÜ Õpetajate seminari+ rahvatantsujuhtide suvekursust + ise õppimist, Tartu Pedagoogilist Kooli (1984-1988), TÜ Õpetajate seminari + Tallinna Pedagoogilise Instituudi rütmika õpetaja lisaeriala. Kaks õpetajat on nimetanud rahvatantsujuhtide suvekursust+ ise õppimist ja üks õpetaja rütmika kursust Tallinna Ülikoolis. Kolm viimati kirjeldatud õpetajat ei ole märkinud kõrgharidust baasharidusena. Õpetajatest kõige enam, 46,4%, on erialase ettevalmistuse saanud TÜ Kehakultuuri osakonnast, 25,0% küsitluses osalenud õpetajatest on mitmel erialal saanud eriala ettevalmistust, 14,3% TÜ Õpetajate seminarist, 10,7% Tallina Ülikoolist ning 3,6% TÜ Viljandi Kultuuriakadeemiast.

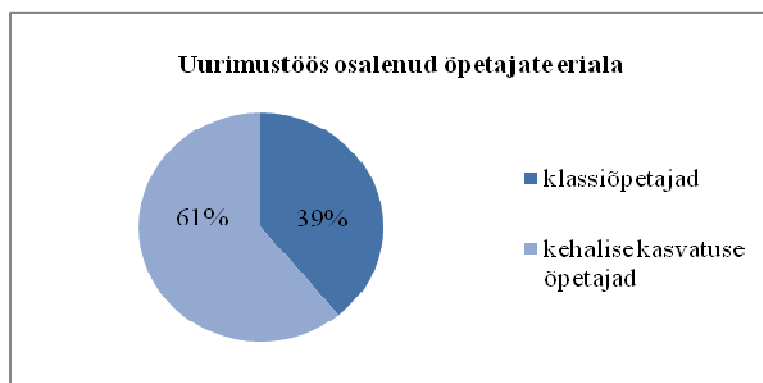

Joonis 2. Kehalist kasvatust õpetavate õpetajate erialane ettevalmistus

Küsitluses osalenud vanematest oli 40,2% kesk-eri haridusega, kõrgharidus oli 24,4% vastanutest, 22,5% vanematest omas keskhariidust, põhikooli olid lõpetanud 8,5% vastanutest, 3,7% vanematest oli kõrgharidus omandamisel (lisa 4, tabel 1).

Õpetajate eriala

Õpetaja ankeedi 1. ja 2. küsimus selgitasid välja, kas ankeedile vastas ainult kehalist kasvatust õpetav õpetaja või vastas klassiõpetaja, kes muuhulgas õpetab ka kehalist kasvatust. Analüüsist selgus, et 61,0% kehalise kasvatuse õpetajatest ja 39,0% klassijuhatajatest õpetavad koolides ka kehalist kasvatust (joonis 3).

Joonis 3. Uurimustöös osalenud õpetajate eriala

Õpetajate tööstaaž

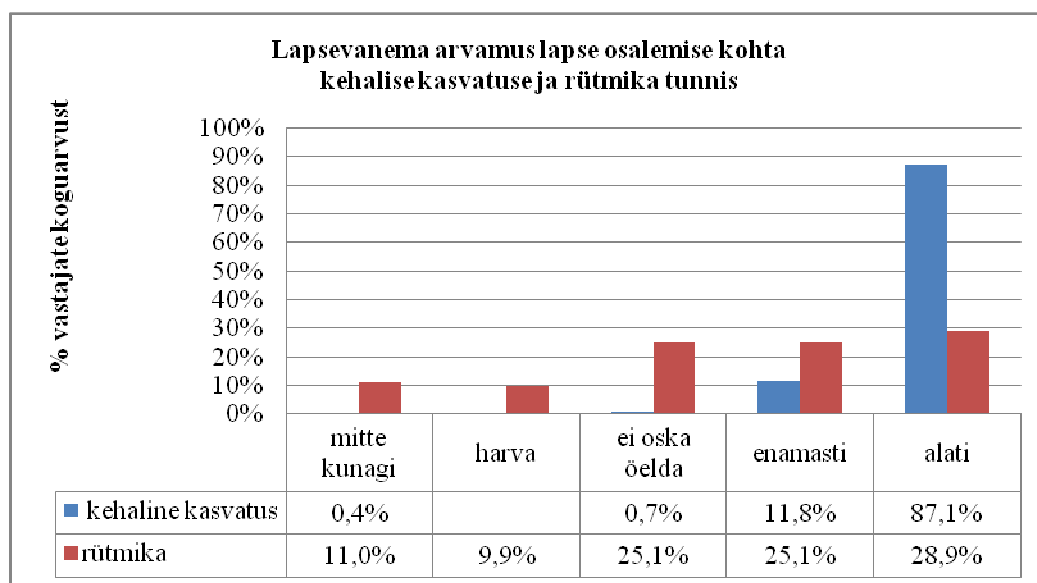
Vastanute hulgas oli kõige suurem (28,6%) üle 25 aastase tööstaažiga õpetajate hulk, 21-25 aastast tööstaaži omasid 17,9% vastanutest, 14,3% õpetajate tööstaaž oli vahemikes kuni 5. aastat, 6-10 aastat ja 11-15 aastat ning 3 õpetaja tööstaaž (10,7%) oli 16-20 aastat (tabel 2).

Tabel 2. Õpetajate tööstaaž

Õpetaja	vastanute arv	% vastanute arvust	
tööstaaž	kuni 5a.	4	14,3
	6 - 10a.	4	14,3
	11 - 15a.	4	14,3
	16 - 20a.	3	10,7
	21- 25a.	5	17,9
	üle 25a.	8	28,6
	Kokku	28	100

Õpilaste osalemine kehalise kasvatus ja rütmika tundides

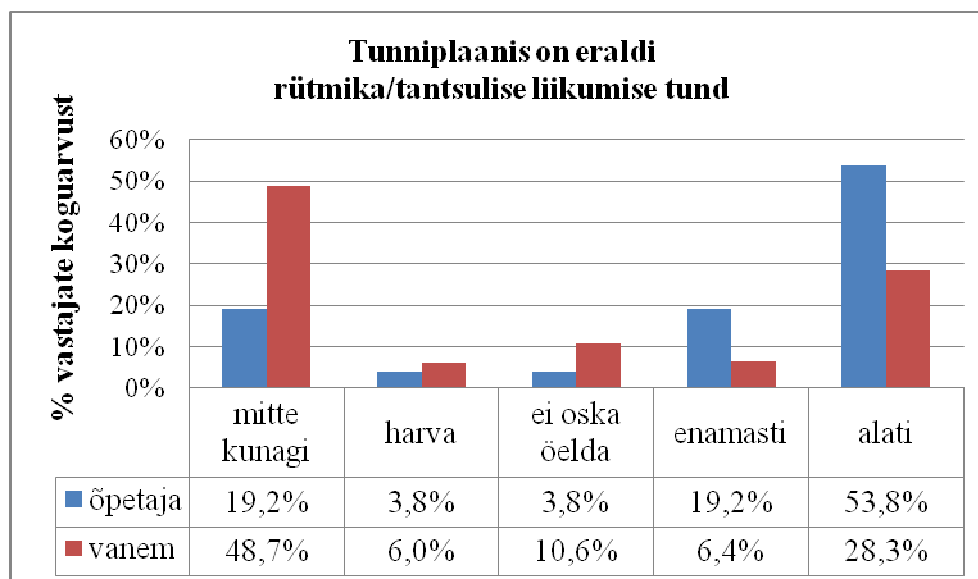
Peaaegu 99% lastevanematest arvas, et tema laps osaleb alati või enamasti kehalise kasvatus tunnis. Ühe vanema poolt oli välja toodud põhjus, miks tema lapsel pole alati võimalik osaleda tunnis, seda ülekaalulisuse tõttu. Rütmika tundides mitteosalemine (20,9%) on seletatav sellega, et koolis puudub rütmika tund eraldi tunnina või lapsevanem pole sellest tunnist teadlik. 25,1% vanematest ei osanud öelda, kas laps käib rütmika tundides, seevastu 25,1% vastanute arvates osaleb laps enamasti ja 28,9% arvates alati rütmika tundides (joonis 4).

Joonis 4. Lapsevanema arvamus lapse osalemise kohta kehalise kasvatus ja rütmika tunnis

Tunniplaanis on eraldi rütmika/tantsulise liikumise tund

Ülevaate osalejate teadlikkuse kohta, kas tunniplaanis on eraldi rütmika tund või mitte, annab joonis 5. Kui 53,8% õpetajate arvates on alati ja 19,2% arvates enamasti tunniplaanis eraldi rütmika tund, siis vanemate arvates olid nad alati 28,3% ja enamasti 6,4% teadlikud tunniplaanis eraldi olevast rütmika tunnist. 19,2% õpetajate ja 48,7% vanemate hinnangul ei ole mitte kunagi ja 3,8% õpetajate ning 6,0% vanemate hinnangul on harva rütmika tunnid eraldi tunnina. Oma arvamust ei osanud öelda 3,8% õpetajatest ja 10,6% vanematest .

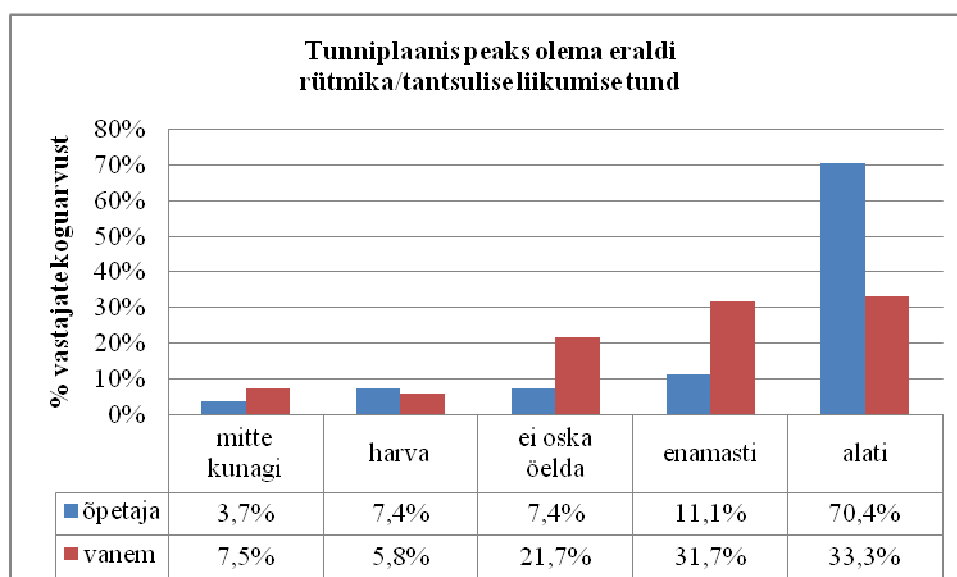

Joonis 5. Ülevaade rütmika/tantsulise liikumise tunnist tunniplaanis

Tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika/tantsulise liikumise tund

Jooniselt 6 selgub, et 81,5% õpetajatest peab alati või enamasti vajalikuks eraldi rütmika tundi, sama arvamust lastevanemate hulgas jagab 65,0%. Suur hulk on neid vanemaid (21,7%) ja ka õpetajaid (7,4%), kes ei oska öelda, kas rütmika tund oleks oluline tunniplaanis.

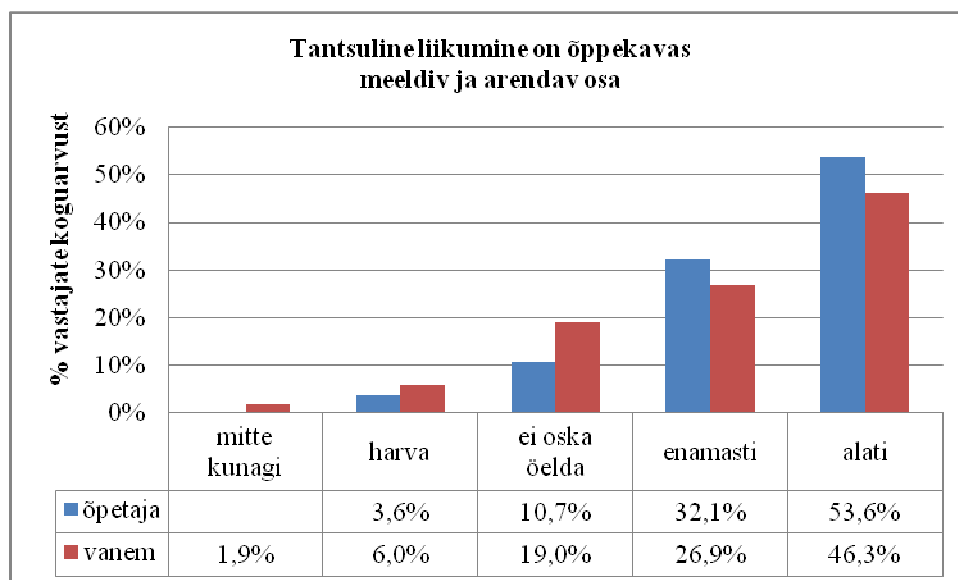
Tunniplaanis eraldi olevat rütmika tundi ei pea vajalikuks või peab harva vajalikuks 11,1% õpetajatest ja 13,3% vanematest.

Joonis 6. Rütmika/ tantsulise liikumise tunni vajalikkusest eraldi tunnina

Tantsuline liikumine on õppekavas meeldiv osa

85,7% õpetajatest peab tantsulise liikumise/rütmika osa enamasti või alati meeldivaks osaks õppekavas, 73,2% lapsevanemaid jagab sama arvamust. 7,9% lapsevanemaid annavad sellele õppekava osale pigem negatiivse hinnangu (joonis 7).

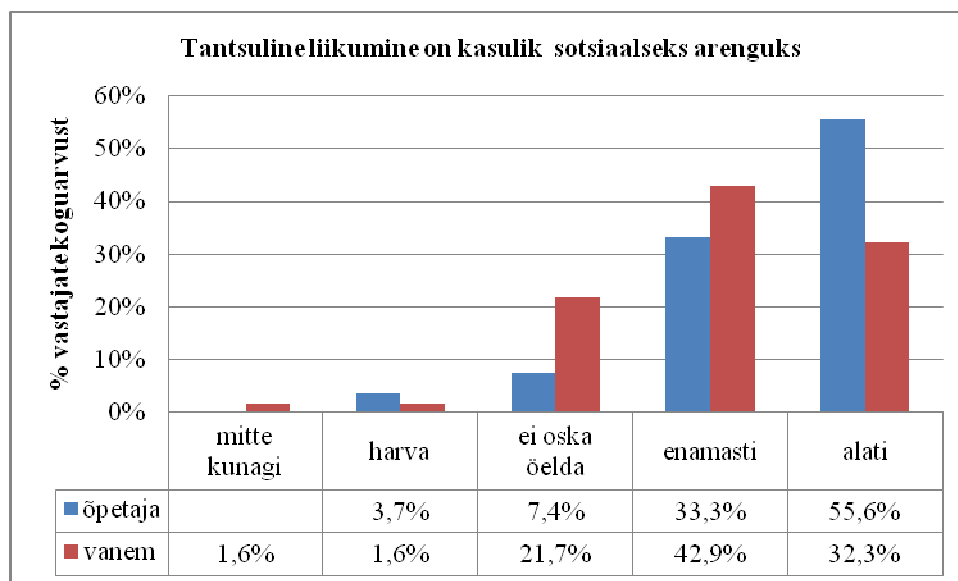

Joonis 7. Vastajate arvamus õppekavas olevasse tantsulise liikumise osasse

Tantsuline liikumine on kasulik õpilaste arenguks

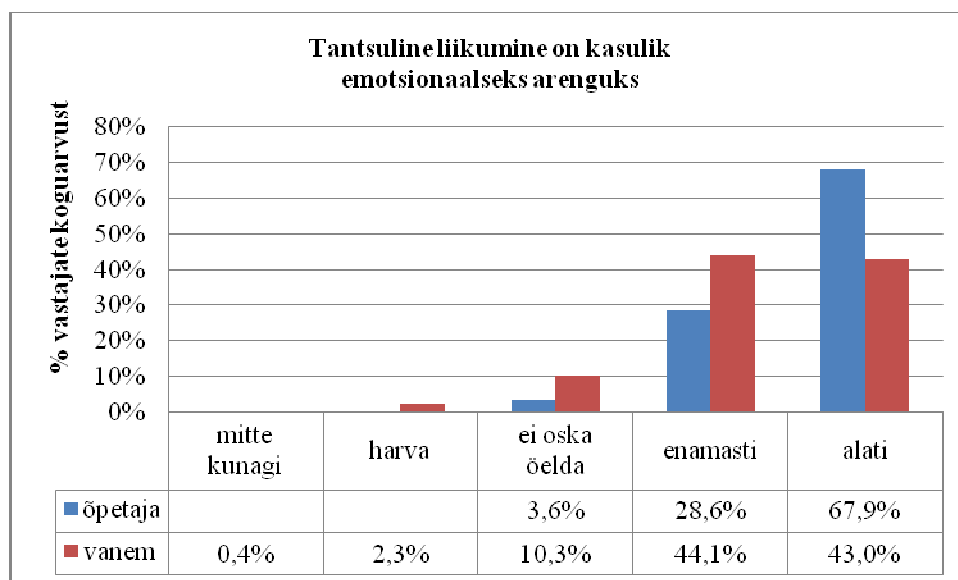
Õpetajate ja lastevanemate käest küsiti arvamust, kuidas mõjutavad erinevad aspektid õpilaste arengut. Töökoostaja poolt on küsimuste esitamisel lähtutud teooriast (vt rütmika tunni vajalikkuse teoreetilised lähtekohad 1.1).

Väitega, et tantsulise liikumise tunnis areneb laps sotsiaalselt, nõustusid enamasti või alati 88,9% õpetajatest ja 75,2% lastevanematest. Oma arvamust ei osanud anda 7,4% õpetajatest ja 21,7% vanematest. Antud väitega ei nõustunud 3,7% õpetajatest ja 3,2% vanematest (joonis 8).

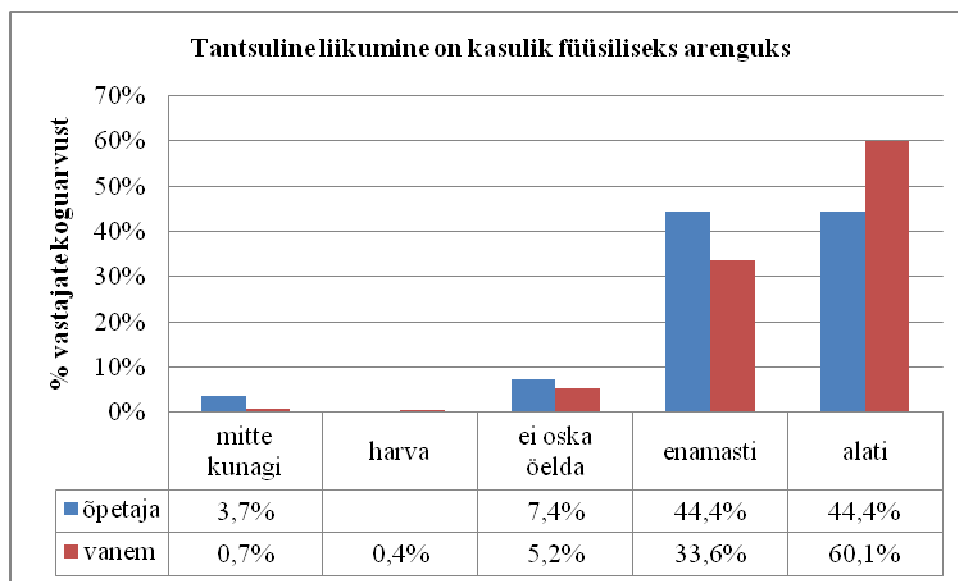
Joonis 8. Tantsulise liikumise kasulikkus õpilase sotsiaalseks arenguks

Kuidas hindasid õpetajad ja lastevanemad rütmika kasulikkust emotsionaalse arengu seisukohalt, selgub jooniselt 9. Rütmika kasulikkust emotsionaalseks arenguks pidasid oluliseks alati või enamasti 96,5% õpetajatest ja 87,1% vanematest. 2,7% lapsevanemaid annavad sellele pigem negatiivse hinnangu.

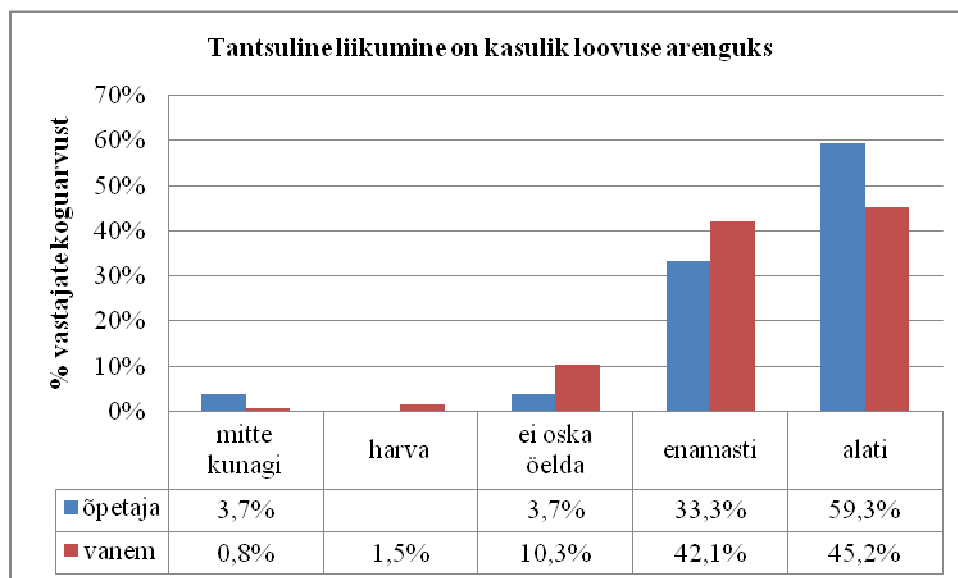
Joonis 9. Tantsulise liikumise kasulikkus õpilase emotsionaalseks arenguks

Jooniselt 10 selgub, et 4,8% vastanutest arvas, et tantsuline liikumine ei arenda last füüsiliselt. Seevastu 88,8% õpetajatest ja 93,7% lastevanematest kinnitas, et laps areneb tunnis ka füüsiliselt.

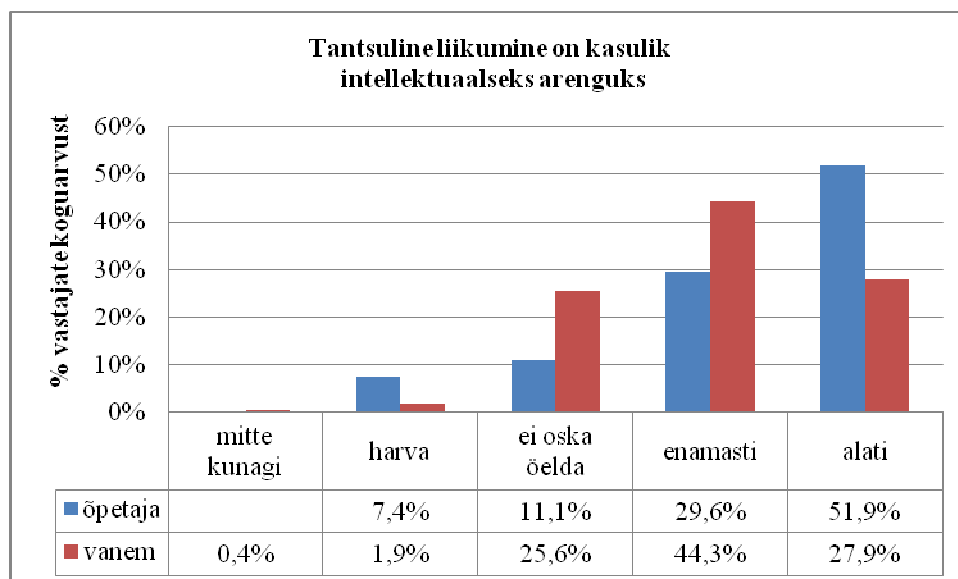
Joonis 10. Tantsulise liikumise kasulikkus õpilase füüsiliseks arenguks

Tantsutunni mõju loovuse arengule on õpetajate ja lastevanemate poolt hinnatud erinevalt. 92,6% õpetajate ja 87,3% vanemate arvates on tantsutunni mõju enamasti või alati kasulik lapse loovuse arengule, seevastu 3,7% õpetajatest ja 10,3% vanematest ei osanud hinnangut anda, üllatav oli 3,7% õpetajate negatiivse hinnangu andmine (joonis 11).

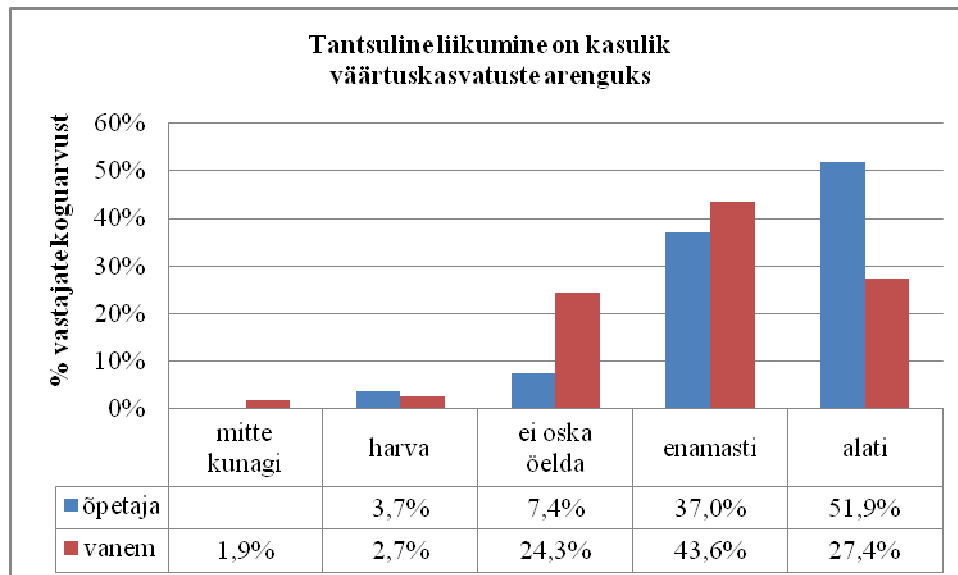
Joonis 11. Tantsuline liikumise kasulikkusest õpilase loovuse arenguks

Väitele, et rütmika tund arendab õpilast intellektuaalselt, vastasid 81,5% õpetajatest ja 72,2% vanematest positiivselt. Üllatav oli 7,4% õpetajate arvamus, et õpilane selles tunnis intellektuaalselt ei arene (joonis 12).

Joonis 12. Tantsulise liikumise kasulikkusest õpilase intellektuaalseks arenguks

Väärtuskasvatuse kasulikkust tantsutunnis selgitab joonis 13, kus 88,9% õpetajatest ja 71,0% vanematest hindasid väärtuskasvatuse kasulikkust tantsutunnis kas enamasti või alati, seevastu 7,4% õpetajatest ja 24,3% lastevanematest ei osanud anda hinnangut tunni kasulikkust mõjust väärtuskasvatusele.

Joonis 13. Tantsulise liikumise kasulikkusest õpilase väärtuskasvatuse arenguks

Kehalise kasvatuses õpetan tantsulise liikumise elemente (rütmi-ja koordinatsiooniharjutused, loovliikumine, põhisammud jms) rohkem kui 1 kord kuus

Järgnevad kaks küsimust on esitatud õpetajatele ning annavad ülevaate, kui sageli õpetatakse tantsulise liikumise elemente kehalise kasvatuses ja/või rütmika tundides.

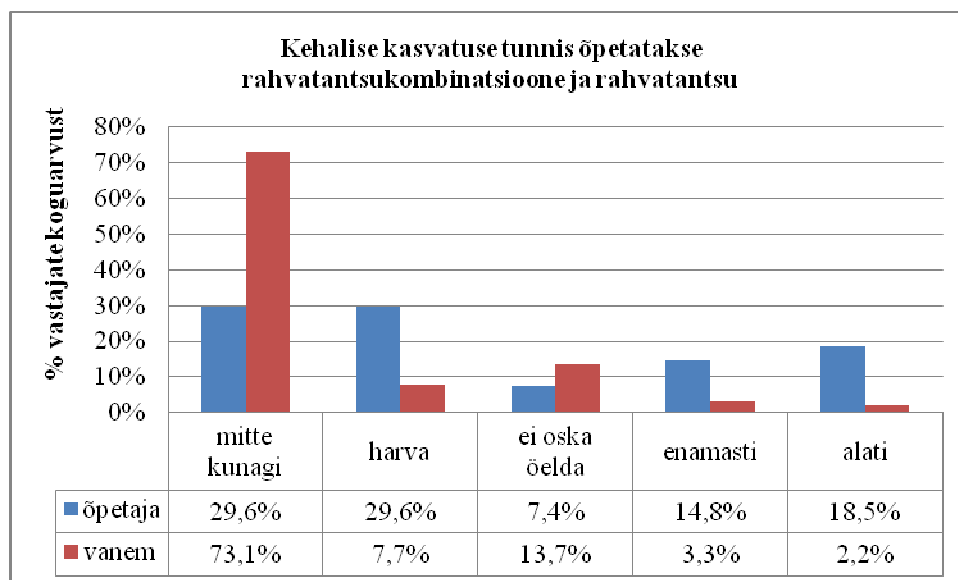
Tabel 3. Õpetan tantsulise liikumise elemente rohkem kui 1x kuus

õpetaja		Vastanute arv	% vastanute arvust
arvamus	mitte kunagi	2	7,1
	harva	7	25,0
	enamasti	8	28,6
	alati	11	39,3
	kokku	28	100

Õpetajatest kinnitas (tabel 3) 11 (39,3%) vastanut, et õpetavad tantsulise liikumise elemente kehalise kasvatuses tunnis alati rohkem kui 1 kord kuus ning 8 (28,6%) õpetajat väitsid enamasti kasutavat. Mitte kunagi ei kasuta tantsulise liikumise elemente 2 (7,1%) õpetajat ning harva 7 (25,0%) õpetajat.

Kehalise kasvatuses tunnis õpetan rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu

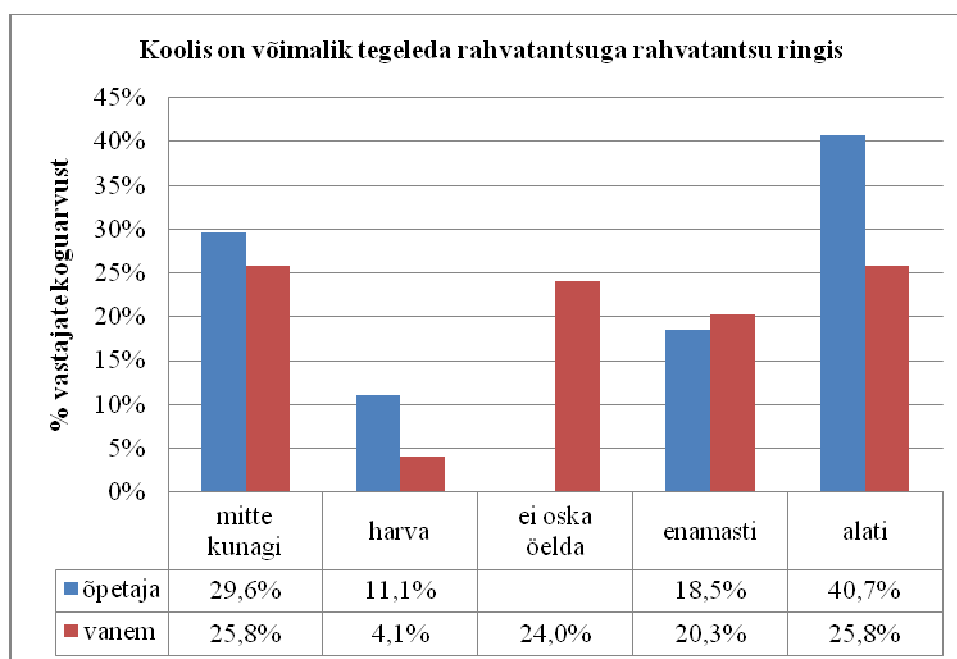
Joonisel 14 on võimalik saada ülevaade rahvatantsukombinatsioonide kasutamise kohta tunnis. Suur on nende õpetajate (59,2%) ja lastevanemate (80,8%) hulk, kes väidavad, et tunnis ei kasuta mitte kunagi või siis harva rahvatantsukombinatsioone. 33,3% õpetajatest ja 5,5% vanematest arvates kasutatakse tundides rahvatantsuelemente alati või enamasti.

Joonis 14. Ülevaade rahvatantsukombinatsioonide ja rahvatantsu õpetamise kohta kehalise kasvatuses tunnis

48,1% õpetajatest teevad ettevalmistusi tantsupidudeks rütmika ja/või kehalise kasvatuses tunnis. Küsimusele ei osanud vastata 7,4% õpetajatest ning harva ja mitte kunagi vastasid 44,4% õpetajatest (lisa 5, tabel 1).

Selle kohta, kas koolis on võimalik tegeleda eraldi rahvatantsu ringis rahvatantsuga, annab selgituse joonis 15. Õpetajatest 59,2% ja vanematest 46,1% arvates on koolis alati või enamasti võimalik eraldi tegeleda rahvatantsu ringis tantsuga, kuid selle väitega ei nõustunud 40,7% õpetajatest ja 29,9% vanematest.

Joonis 15. Koolis on võimalik tegeleda rahvatantsuga rahvatantsu ringis

Samas lisab 37,0% õpetajaid (tabel 4) et rahvatantsu ringis osalevad vaid valitud õpilased. Väiksemate koolide õpetajad (37,0%) väitsid, et ringitöös saavad osaleda kõik õpilased.

Tabel 4. Rahvatantsu ringis osalevad valitud õpilased

õpetaja	Vastanute arv	% vastanute arvust	
arvamus	mitte kunagi	9	33,3
	harva	1	3,7
	ei oska öelda	7	25,9
	enamasti	4	14,8
	alati	6	22,2
	kokku	27	100
Vastamata	Vastamata	1	
	kokku	1	
kokku	28		

Lastevanemate arvates ei õpetata kehalise kasvatuse tunnis teisi tantsustiile (lisa 4, tabel 2). 72,5% lastevanematest väitsid, et seda ei tehta mitte kunagi (63,6%) või siis harva (8,9%). Ligi 9% lastevanemate arvamus oli, et tunnis siiski õpetatakse erinevaid tantsustiile.

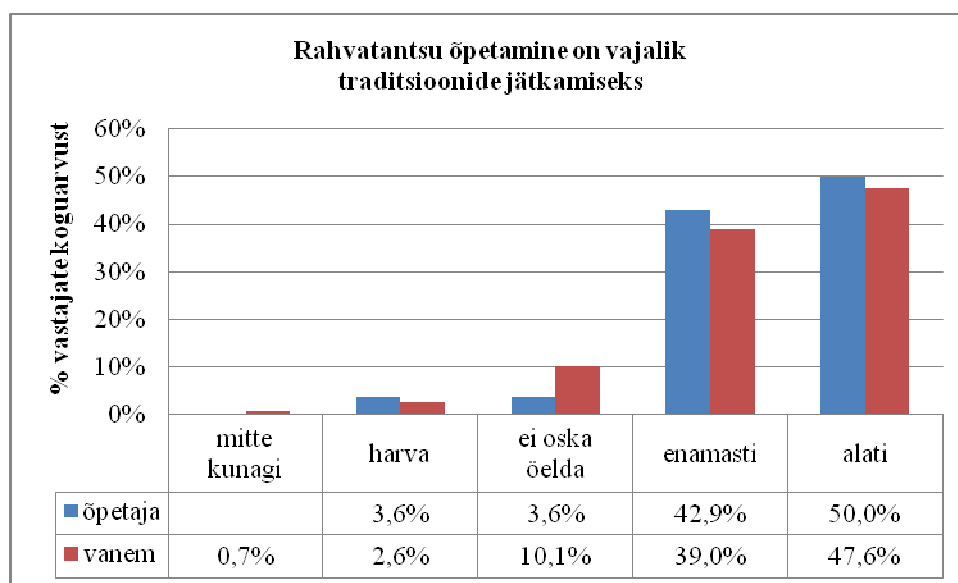
Küsimusele, kas koolis on võimalik tegeleda teiste tantsustiilidega ringitööna, nõustus väitega enamasti või alati 48,0% õpetajatest ja 33,7% vanematest. 8,0% õpetajatest ning 39,0% lapsevanematest ei osanud küsimusele vastata. 44,0% õpetajatest ja 27,4% vanematest leidsid, et see võimalus on kas harva või mitte kunagi (tabel 5).

Tabel 5. Koolis on võimalik osaleda ringitöös teiste tantsustiilidega

õpetaja	väärtus	Vastaja		kokku
		Õpetaja	vanem	
	mitte kunagi	36,0%	19,9%	21,2%
	harva	8,0%	7,5%	7,5%
	ei oska öelda	8,0%	39,0%	36,3%
	enamasti	20,0%	20,6%	20,5%
	alati	28,0%	13,1%	14,4%

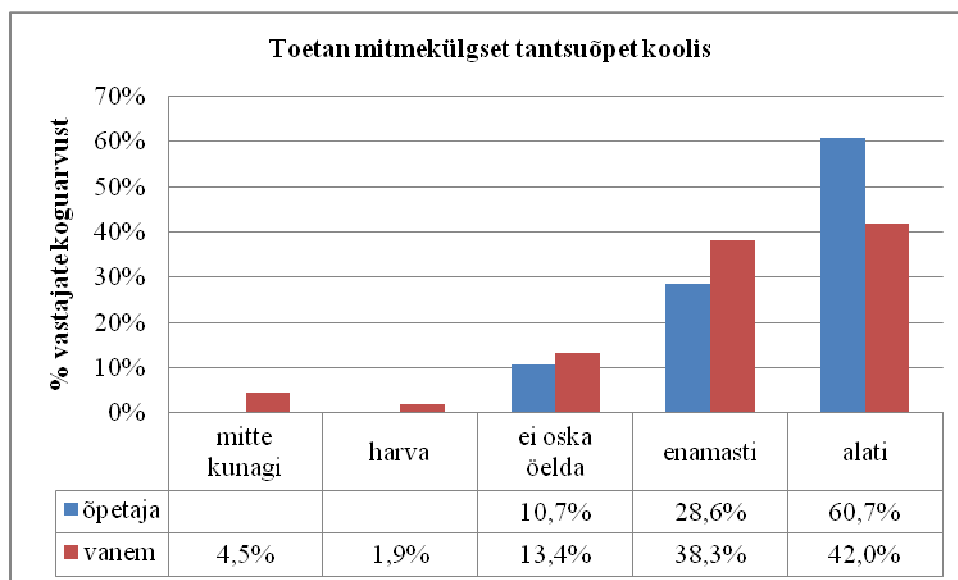
Rahvatantsu õpetamine on vajalik traditsioonide jätkamiseks

Ülevaate rahvatantsu kasulikust mõjust traditsioonide edasikandmiseks annab joonis 16. 92,9% õpetajatest ja 86,6% lastevanematest on nõus, et rahvatantsu õpetamine on vajalik traditsioonide jätkamiseks. Samas selgub, et 3,6% õpetajatest ja 10,1% vanematest ei osanud enda arvamust avaldada, antud väitega ei nõustunud 3,6% õpetajatest ja 3,3% lapsevanematest.

Joonis 16. Rahvatantsu õpetamine on vajalik traditsioonide jätkamiseks

Üldine hinnang tantsuõppe vajalikkusele koolis selgub jooniselt 17. Õpetajatest andis positiivse hinnangu tantsuõppele 89,3% vastajatest ning 80,3% vastanud lastevanematest. Oma hinnangut ei osanud anda 10,7% õpetajatest ja 13,4% vanematest. 6,4% lastevanematest ei toeta mitmekülgset tantsuõpet koolis.

Joonis 17. Mitmekülgse tantsuõppe õpetamise vajalikkusest koolis

Õpetajate ankeetidest selgus veel, et 23,0% ehk 6 klassijuhatajat õpetab rahvatantsu õppetööst vabal ajal ning harva ja mitte kunagi ei õpeta tööst vabal ajal tantsimist 16 õpetajat (61,5%) (lisa 5, tabel 2). 60,0% kehalise kasvatuse õpetajate arvates õpetab tantsimist alati ja enamasti oma kooli õpetaja ning 40% arvates on juhendaja väljastpoolt kooli (lisa 5, tabel 3).

Rahulolu ja toetus (rahva)tantsuga tegelemisel

Vastajate arvamust, kuidas nemad tunnetavad vastavalt õpilaste või lapse rahulolu rahvatantsuga tegelemisel (lisa 3, tabel 3) - 26,9 % õpetajatest tunnistab, et ei tunne või tunneb harva õpilaste rahulolu rahvatantsuga tegelemisel. Sama arvamust jagas 28,7% lastevanematest. 38,5% õpetajatest tunnetab õpilaste rahulolu ning lastevanematest sama arvamust jagas 23,2% vastajat.

Õpetajate ankeetidest selgub, kuidas kooli juhtkond väärtustab õpetajate tantsuõppealast tööd koolis ning kuidas tajub õpetaja lastevanemate toetust tantsuõppesse. Tabelist 6 selgub, et ligi pooled õpetajatest tunnevad juhtkonna toetust tegevusele, samas lastevanemate toetust märkis 26,9% õpetajatest. 30,7% õpetajatest vastas, et ei tunne lapsevanemate ja 15,3% juhtkonna toetust mitte kunagi või tunnevad harva.

Tabel 6. Õpetajate arvamus, kuidas toetavad kooli juhtkond ja lastevanemad tantsuõppealast tegevust

õpetaja		kooli juhtkond		vanem	
		Vastanute arv	% vastanute arvust	Vastanute arv	% vastanute arvust
arvamus	mitte kunagi	1	3,8	3	11,5
	harva	3	11,5	5	19,2
	ei oska öelda	9	34,6	11	42,3
	enamasti	5	19,2	5	19,2
	alati	8	30,8	2	7,7
	kokku	26	100	26	100
Vastamata	Vastamata	2		2	
	kokku	2		2	
kokku		28		28	

Lastevanemate käest küsitud arvamus nende endi positiivsete kogemuste kohta rahvatantsuga tegelemisel kajastub tabelis 7. 49,6% vanematest on kas alati või enamasti tegeleenud rahvatantsuga ja omavad positiivseid kogemusi, kuid 30,7% vanematest ei ole tegeleenud rahvatantsuga kas mitte kunagi või on tegeleenud harva.

Tabel 7. Lapsevanema positiivsed kogemused rahvatantsuga tegelemisest

lapsevanem		Vastanute arv	% vastanute arvust
arvamus	mitte kunagi	63	23,9
	harva	18	6,8
	ei oska öelda	52	19,7
	enamasti	59	22,3
	alati	72	27,3
	kokku	264	100
Vastamata	Vastamata	8	
	kokku	8	
kokku		272	

Metoodiline materjal

Õpetajate metoodilise pagasi hulka võib arvata nii erinevate õppematerjalide kättesaadavust, kui ka õpetajate endi kogemusi tantsuga tegelemisel. Õppematerjalide kättesaadavuse kohta ei osanud ligi pooled (48,1%) õpetajad midagi öelda, 6% õpetajatest arvas materjale olema piisavalt ning 22,2% õpetajatest ei pea õppematerjalide kättesaadavust küllaldaseks (lisa 5, tabel 4). Õpetajatest 4 (14,3%) ei oma mingeid kogemusi tantsuga, kooli

ajal on tantsinud 13 (46,4%) vastajat. Küsitluse ajal tegeles tantsuga 11 (29,3%) õpetajat ning nendest tantsib rahvatantsurühmas 3 (10,7%) õpetajat (lisa 5, tabel 5).

Klassiõpetajate ja ainult kehalist kasvatust õpetavate õpetajate keskmised hinnangud on ülevaatlilikult esitatud lisa 7, tabel 1. Tabelist selgub, et klassiõpetajate ja kehalise kasvatuse õpetajate arvamused ühtivad väites *tunnen kooli juhtkonna toetust (rahva)tantsuga tegelemiseks* (3,60 ja 3,63) ja *(rahva)tantsu õpetamiseks on piisavalt materjale* (3,18 ja 3,19). Sarnased arvamused on õpetajatel *toetan mitmekülgset tantsuõpet koolis* (4,55 ja 4,47) ning suurimad erinevused ilmnesid arvamustes *koolis on võimalik tegeleda rahvatantsuga rahvatantsu ringis* (2,20 ja 3,94) ja *rahvatantsu ringis osalevad valitud õpilased* (1,90 ja 3,47).

Vastajatel oli võimalik hinnata väiteid etteantud skaalal, kus 1-mitte kunagi ja 5-alati. Õpetajate poolt hinnati kõrgelt väidet, et *rütmika on kasulik emotsionaalseks arenguks* (4,64) ja *loovuse arenguks* (4,44) ning *mitmekülgsele tantsuõppe toetusele koolis* (4,5). Madalamad keskmised hinded (mitte kunagi, harva) anti väitele *tunnis õpetan rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu* (2,63) ja *koolis on võimalik osaleda ringitöös teiste tantsustiilidega* (2,96). Lastevanemad andsid kõrgemad keskmised hinded (alati, enamasti) küsimustele *minu laps osaleb alati kehalise kasvatuse tunnis* (4,85), *tantsuline liikumine on kasulik õpilase füüsiliseks arenguks* (4,52), *loovuse arenguks* (4,30), samuti *rahvatants on kasulik traditsioonide jätkamiseks* (4,3), *tantsuline liikumine on kasulik õpilaste emotsionaalseks arenguks* (4,27), *toetan mitmekülgset tantsuõpet koolis* (4,12). Kõige madalamalt (harva, mitte kunagi) hindasid lastevanemad arvamust, et *kehalise kasvatuse tunnis õpetatakse rahvatantsu ja erinevaid tantsustiile* (1,76) (lisa 7, tabel 2).

Õpetajate ja lastevanemate küsitluses anti kokku kõige kõrgemad hinnangud väitele, et *tantsuline liikumine on kasulik õpilase füüsiliseks arenguks* (4,49), *loovuse arenguks* (4,31) ning *rahvatantsu õpetamine on vajalik traditsioonide jätkamiseks* (4,31). Kõige vähem sai toetust väide, et *kehalise kasvatuse tunnis õpetatakse rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu* (1,64), järgneb väide *tunniplaanis on eraldi rütmika/tantsulise liikumise tund* (2,71).

Hinnates küsitluses osalenute statistiliste erinevuste olulisust õppekavas olevate tantsuliste liikumiste lõikes, on kasutatud t- testi (*Independent – Samples T-Test*).

Tabel 9. Õpetajate ja lastevanemate erinevuste hindamine õppekavas olevast tantsulisest liikumisest

väide	Õpetajate ja vanemate erinevuste hindamine					
	õpetaja		vanem		t	p
	keskmine	St. hälve	keskmine	St. hälve		
Tunniplaanis on eraldi rütmika/tantsulise liikumise tund	3,85	1,59	2,60	1,75	3,507**	0,001
Tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika/tantsulise liikumise tund	4,37	1,15	3,77	1,19	2,475**	0,014
Kehalise kasvatuses tunnis õpetan/õpetatakse rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu	2,63	1,52	1,54	1,00	5,138**	0,000
Tantsuline liikumine on õppekavas meeldiv ja arendav osa	4,36	0,83	4,10	1,03	1,297	0,196
Tantsuline liikumine on kasulik õpilaste:						
Sotsiaalseks arenguks	4,41	0,80	4,03	0,86	2,187*	0,030
Emotsionaalseks arenguks	4,64	0,56	4,27	0,77	2,503*	0,013
Füüsiliseks arenguks	4,26	0,90	4,52	0,68	-1,819	0,070
Loovuse arenguks	4,44	0,89	4,30	0,78	0,940	0,348
Intellektuaalseks arenguks	4,26	0,94	3,97	0,80	1,730	0,085
Väärtuskasvatuse arenguks	4,37	0,79	3,92	0,89	2,527*	0,012
Koolis on võimalik tegeleda rahvatantsuga rahvatantsu ringis	3,30	1,77	3,16	1,51	0,431	0,666
Toetan mitmekülgselt tantsuõpet koolis	4,50	0,69	4,12	1,01	1,966*	0,050
Koolis on võimalik osaleda ringitöös teiste tantsustiilidega	2,96	1,72	3,00	1,27	-0,132	0,895
Tunnen õpilaste rahulolu rahvatantsuga tegelemisest	3,19	1,17	2,79	1,18	1,653	0,100
Rahvatantsu õpetamine on vajalik traditsioonide jätkamiseks	4,39	0,74	4,30	0,81	0,582	0,561

Märkus: olulised (* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$) erinevused on paksus kirjas

Analüüsist selgus, et õpetajad pidasid *tunniplaanis oleva eraldi rütmika/tantsulise liikumise tundi* olulisemaks kui lastevanemad ($t=3,507$, $p < 0,01$), samuti oli õpetajate jaoks olulisem väide *tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika/tantsulise liikumise tund* võrreldes lastevanematega ($t=2,475$, $p < 0,01$). Seega 1 hüpotees leidis kinnitust. Samuti hindasid õpetajad küsimust *kehalise kasvatuses tunnis õpetan rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu* olulisemaks kui lastevanemad ($t=5,138$, $p < 0,01$). Vaadeldes tantsulise liikumise mõju õpilastele, pidasid õpetajad tähtsamaks liikumise kasulikkust nii sotsiaalseks ($t=2,187$, $p < 0,05$), emotsionaalseks ($t=2,503$, $p < 0,05$) kui ka väärtuskasvatuse arenguks ($t=2,527$, $p < 0,05$) võrreldes lastevanematega. Oluline statistiline erinevus ilmnes küsimuses *toetan mitmekülgselt*

tantsuõpet koolis osas, kus õpetajad hindasid antud küsimust olulisemaks kui lastevanemad ($t=1,966$, $p<0,05$). Teiste küsimuste puhul statistilisi erinevusi õpetajate ja lastevanemate osas ei täheldatud (tabel 9).

Hinnates klassiõpetajate ja kehalise kasvatusõpetajate erinevuste olulisust rütmika elementide kasutamisel kehalise kasvatus tundides (tabel 10), võib väita, et klassiõpetajad pidasid tantsulise liikumise elementide õpetamist rohkem kui 1x kuus olulisemaks kui kehalise kasvatusõpetajad ($t=1,967$, $p<0,05$), samuti hindasid klassiõpetajad tähtsamaks vajadust õpetada kehalise kasvatus tunnis rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu kui kehalise kasvatusõpetajad ($t=2,180$, $p<0,05$), seega 2 hüpoteesi leidis kinnitust.

Tabel 10. Klassiõpetajate ja kehalise kasvatusõpetajate erinevuste olulisuse hindamine rütmika elementide kasutamisel kehalise kasvatus tundide lõikes

väide	Klassiõpetajate ja kehalise kasvatusõpetajate erinevuste hindamine				t	p
	klassiõpetaja		keh. kasv. õpetaja			
	keskm. väärt.	st. hälve	keskm. väärt.	st. hälve		
Õpetan tantsulise liikumise elemente rohkem kui 1x kuus	4,00	1,55	3,47	1,33	1,967*	0,050
Kehalise kasvatus tunnis õpetan rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu	3,09	1,7	2,31	1,35	2,180*	0,030
Tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund	4,82	0,4	4,06	1,39	2,125*	0,034
Tantsuline liikumine on õppekavas meeldiv ja arendav osa	4,64	0,5	4,18	0,95	2,073*	0,039

Märkus: olulised (* $p<0,05$, ** $p<0,01$) erinevused on paksus kirjas

Klassiõpetajad pidasid olulisemaks ka eraldi rütmika/tantsulise liikumise tundide olemasolu tunniplaanis kui kehalise kasvatusõpetajad ($t=2,125$, $p<0,05$). Oluline statistiline erinevus ilmnis küsimuses *tantsuline liikumine on õppekavas meeldiv ja arendav osa* osas, kus klassiõpetajad hindasid antud küsimust olulisemaks kui kehalise kasvatusõpetajad ($t=2,073$, $p<0,05$) (tabel 10).

Analüüsides Tartumaa koolide I kooliastme kehalise kasvatus tundides rütmika õppekavas oleva tantsulise õpetuse omavahelisi seoseid, on kasutatud korrelatsioonanalüüsi (*Correlations, Pearson'i r*). Statistiliselt oluline vastassuunaline ehk pöördvõrdeline seos ilmnis vastaja ja *tunniplaanis on eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund* vahel ($r=-0,202$, $p<0,01$), *tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund* ja vastaja vahel

($r=-0,150$, $p<0,05$) ning *kehalise kasvatus* tunnis õpetan rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu ja vastaja ($r=-0,286$, $p<0,01$) vahel. Samasuunaline ehk võrdeline korrelatiivne seos kujunes küsimuse *kehalise kasvatus* tunnis õpetan rahvatantsukombinatsioone ja rahvatantsu ja tunniplaanis on eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund vahel ($r=0,163$, $p<0,01$), tantsuline liikumine on õppekavas meeldiv ja arendav osa ja tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund vahel ($r=0,442$, $p<0,01$). Võrdeline korrelatiivne seos kujunes tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund ja tantsuline liikumine on kasulik nii õpilaste sotsiaalseks arenguks vahel ($r=0,317$, $p<0,01$), emotsionaalseks arenguks vahel ($r=0,343$, $p<0,01$), samuti loovuse arenguks vahel ($r=0,331$, $p<0,01$), intellektuaalseks arenguks vahel ($r=0,432$, $p<0,01$), väärtuskasvatuse arenguks vahel ($r=0,387$, $p<0,01$) ning füüsiliseks arenguks vahel ($r=0,327$, $p<0,01$) ehk mida rohkem on tunniplaanis eraldi rütmika /tantsulise liikumise tunde, seda parem on õpilaste sotsiaalne, emotsionaalne, füüsiline, intellektuaalne ja väärtuskasvatuse areng, samuti on tantsuline liikumine kasulik õpilaste loovuse arenguks, mis on ka loogiline. Samasuunaline korrelatiivne seos kujunes ka väidete *tunniplaanis peaks olema eraldi rütmika /tantsulise liikumise tund ja tunnen õpilaste rahulolu rahvatantsuga tegelemisest* vahel ($r=0,208$, $p<0,01$), ehk mida rohkem võimaldatakse kooli tunniplaanis eraldi rütmika/tantsulise liikumise tunde, seda enam tunnevad õpetajad õpilaste rahulolu rahvatantsuga tegelemiseks (lisa 6).

4. Arutelu

Antud uurimustöö teemal „Rütmika tunni vajalikkusest I kooliastmes Tartumaa koolide näitel“ on valitud otsesest huvist teema vastu, kuna töö koostaja õpetab ise rütmikat kahes koolis ning on ise kokku puutunud erinevate osapoolte seisukohtadega. Ankeetküsitlusse valitud küsimused ning uurimustöö hüpoteesid tulenesid teoreetilistest lähtekohtadest (vt 1.1) ning töö autori praktilistest kogemustest.

Esimene hüpotees, *I kooliastme kehalise kasvatus tunde andvad õpetajad väärtustavad rütmika õpetust enam kui lapsevanemad*, leidis kinnitust. Kui õpetajad lähtuvad teadlikult oma töös RÕKst ja kehalise kasvatus ainekavast, milles on ettenähtud vajalikud teemad ning pädevused, siis lapsevanemad ei ole teadlikud rütmika tunni üksikute erinevate tegurite mõjust õpilaste arengule ning seetõttu tuleks teha rohkem selgitustööd aine kasulikkusest. Kehalise kasvatus õpetajatest 81,5% ja lastevanematest 65% pidasid vajalikuks rütmika tunni olemasolu eraldi tunnina. Küsitluses osalenud õpetajatest 53,8% teadsid kindlalt, et nende kooli

tunniplaanis on eraldi rütmika tund. Samas 48,7% lastevanematest väitsid, et tunniplaanis pole rütmika tundi. Ka nende koolide lastevanemad, kus õpetajad märkisid rütmika tunni olemasolu, ei teadnud, et selline tund oleks tunniplaanis. Erinevused õpetajate ja lastevanemate vahel on märgatavad ja võib oletada, et vanemad pole teadlikud rütmika tunni olemasolust ning tunniplaanis ongi ainult kehaline kasvatus. Arvatavasti samal põhjusel ei oska lastevanemad väita, kas tema laps osaleb rütmika tunnis. Ühe vanema väitel on rütmika tund vanemas, mitte esimeses kooliastmes, kuid seda väidet ei kinnitanud ükski õpetaja ning teise lapsevanema väitel on tunniplaanis rütmika tund, kuid seal ei tegeleta tantsimisega.

Erinevad arvamused õpetajate ja lastevanemate vahel tulid esile küsimuses kas tantsuline liikumine on kasulik õpilaste sotsiaalseks, emotsionaalseks, intellektuaalseks ja väärtuskasvatuse arenguks - kõigis nendes eelpool nimetatud väidetes oli lastevanemaid, kes leidsid, et need tegurid tunnis ei arenda last mitte kunagi ja polnud ühtegi õpetajat, kes nii oleks väitnud. Siinkohal võib töö autor nimetada ära ankeetide koostamise ühe puuduse – tagasiside tulemusena oli märgitud, et kõik lapsevanemad ei saanud aru, mida küsitud oli, kuna ankeedis puudusid täpsustavad märkmed küsimuste kohta. Suurim erinevus õpetajate ja lastevanemate arvamustes puudutas õpilaste füüsilist arenemist rütmika tunnis. 44,4% õpetajate arvates ja 60,1% lastevanemate arvates arenevad õpilased füüsiliselt, samas vastas 3,7% õpetajatest, et selles tunnis ei ole füüsilist arengut. Kui õpetaja teab kehalise kasvatuses õppesisu, siis rütmika tunnis on võimalik kõiki põhitegevusi sama intensiivselt õpetada kui kehalise kasvatuses tunnis, järelikult pole õigustatud õpetajate selline seisukoht. Sama suur hulk õpetajaid (3,7%) väitsid, et õpilastel puudub tantsulise liikumise tunnis loovuse areng, lastevanematest arvas nii 0,8% vastanud. Töö autori arvates sellise väite korral puuduvad tunnist loovusearendamise ülesanded ning see puudutab otseselt õpetajat ning tunni ettevalmistust. Kõige madalamalt oli hinnatud vastajate poolt tunnis väärtuskasvatuse tähtsust, seega tuleb leida rohkem näiteid ja võimalusi, kuidas selgitada ja õpetada õpilastele väärtuskasvatust. Ühe lapsevanema väitel ei meeldi lapsele rütmika, sest seal peab tantsima poistega ning käest kinni võtma. Just siin on õpetaja töö eesmärk, kus tuleb aidata last suhtlema ning väärtustama kaaslasti ning sotsiaalseid oskusi õpetada läbi tantsude ja mängude.

Tulemuste põhjal võib väita, et õpetajad on teadlikud rütmika tunni kasulikkusest õpilasele erinevate arengute läbi, kuna üle poolte küsitluses osalenud õpetajatest olid etteantud väidetega nõus. Lastevanemate puhul tuleb pidada oluliseks seda, et 65% vastanute arvates peaks tunniplaanis olema eraldi tantsulise liikumise tund. Positiivne tulemus on ka see, et 85,7% õpetajatest ja 73,2% lastevanematest peavad tantsulise liikumise/rütmika osa

õppekavas enamasti või alati meeldivaks ning õpilasi arendavaks osaks õppekavas ja toetavad mitmekülgset tantsuõpet koolis. Erialasest ettevalmistusest olenemata väärtustavad kõik õpetajad, klassiõpetajad siiski rohkem, mitmekülgset tantsuõpet koolis, samas ainult kehalist kasvatust õpetavad õpetajad ei pea oluliseks rütmika tundi eraldi tunnina. Ühe õpetaja väitel võib tunniplaanis olla rütmika, kuid seda mitte kehalise kasvatuse tundide arvu vähendades. Analüüsi põhjal võib väita, et vastajate vanus ja haridus ei mõjutanud tulemusi (lisa 6). Samuti ei sõltu tulemused soolistest erinevustest ning õpetajate tööstaažist.

Esimeses kooliastmes võivad klassiõpetajad õpetada muude õppeainete kõrval ka kehalist kasvatust. Uurimustöö tulemuste põhjal selgus, et klassiõpetajad õpetavad nii tantsulise liikumise elemente kui rahvatantsukombinatsioone ning rahvatantsu rohkem kui ainult kehalist kasvatust õpetavad õpetajad ning peavad ka eraldi tantsulise liikumise tundi olulisemaks. Seega teine hüpotees, *kehalist kasvatust õpetavad klassiõpetajad väärtustavad rütmika tundi eraldi tunnina enam kui kehalise kasvatuse õpetajad*, leidis samuti kinnitust.

Üheks oluliseks põhjuseks sellise tulemuse saamisel võib olla õpetajate erialane ettevalmistus. Näiteks Tartu Ülikoolis klassiõpetajaid koolitav õppekava näeb ette nii kehalist kasvatust kui rütmikat ning rahvatantsu. Seevastu TÜ kehakultuuriteaduskonna kehalise kasvatuse ja spordi erialal õppija saab ainult vabaainena valida tantsukursust, mille õpetamise eesmärk on anda ülevaade tantsustiilidest ning treeningmetoodikatest. Uurimustöös osalenud õpetajatest on 46,4% lõpetanud TÜ kehakultuuriteaduskonna, seetõttu võib arvata, et nendel õpetajatel puuduvad piisavad oskused õpetada rütmikat I kooliastmes. K. Paama (2007) on jõudnud magistritöös samale tulemuseni, et Tartu Ülikooli kehakultuuriosakonna lõpetanud rütmikaõpetajad tunnevad ennast ebakindlatena rütmika õpetamisel. 25,0% õpetajaid, kes on lõpetanud Tallinna Ülikooli või Tartu Ülikooli klassiõpetaja eriala, kasutavad rohkesti nii tantsulisi elemente kui erinevaid rahvatantsu kombinatsioone oma tundides. Samuti 25% õpetajatest on nimetanud mitmeid erialasid ja seda just rütmika ning rahvatantsu lisakursustega. Kui mitmetest varasematest uurimustöödest (Helenurm, 2003, Lepik, 2003) selgus, et pole piisavalt rütmika tunni läbiviimise materjale, siis antud küsitluse tulemusel saab väita, et rütmika õppematerjali kättesaadavust peavad piisavaks kõik vastanud õpetajad. Eriti klassiõpetajad on huvitatud tantsulise liikumise alal enesetäiendamise ja osalevad erinevatel kursustel. Järelikult on igal õpetajal, kes õpetab kehalist kasvatust, võimalus hästi õpetada ainekavas olevat tantsulise liikumise osa.

Tantsulise liikumise tunnis õpetatakse peale erinevate loovliikumiste ka rahvatantsu ning vastavalt vanuseastmele erinevate raskustega rahvatantsukombinatsioone. Kõik need

harjutused arendavad õpilaste füüsilisi võimeid, koordineerimise ning rütmi tajumise ning kuna tuleb teha koostööd kaasõpilastega, siis arenevad õpilased ka sotsiaalselt. Küsitluse tulemusena väitsid nii kehalise kasvatuse õpetajad kui ka klassiõpetajad, kui koolis on rahvatantsuring ja selles osalevad vaid valitud õpilased (lisa 3, tabel 4), siis rütmika tund on just see, kus on kõigile õpilastele võimalik edasi anda meie oma rahva tantsu põhitõdesid. Kui töö autori praktilised kogemused näitavad, et lapsevanemad ei toeta lapse rahvatantsuga tegelemist, siis küsitluse põhjal seda väita ei saa. Küll on aga suur osa õpetajaid ja lapsevanemaid, kes ei oska öelda, kas lapsed tunnevad rahulolu rahvatantsuga tegelemisest tunnis (joonis 18). Mõned vastajad tunnistavad, et rahvatants ei paku õpilasele rahulolu ning üks lapsevanem arvab, et last ei tohi sundida rahvatantsu tantsima. Lapsevanemad toetavad laste rahvatantsuõpet olemata endi kogemustest, samas lisavad, et see ei tooks vanemale lisakohustusi. Kindlasti oleks nii õpetajatel, õpilastel kui lapsevanematel teine suhtumine rahvatantsuõpetusse, kui see oleks kohustuslik osa kehalise kasvatuse ainekavas. Nii õpetajad kui lapsevanemad väärtustavad rahvatantsuõpetust kui traditsioonide edasikandjat. 48,1% õpetajaid kinnitab (lisa 5, tabel 1), et rütmika tund on just see, kus valmistatakse rahvatantsupidudeks. Kui tantsupidudel osaleksid vaid rahvatantsurühmad valitud ja vabatahtlikest õpilastest, kas me sel juhul suudaksime täita tervet tantsuplatsi ja seda just II ja III kooliastme õpilastega? Siin on vajalik nii õpetajate kui lapsevanemate koostöö, et tantsupidude traditsioon jääks püsima. Üldjuhul ei pea õpetaja õpetama rahvatantsu tööst vabal ajal (lisa 5, tabel 2). Teisi tantsustiile I kooliastmes ei õpetata. Samas lähevad õpetajate ja lapsevanemate seisukohad lahku selles, kas koolis üldse on võimalik tegeleda muude tantsustiilidega ringitööna - õpetajad on nimetanud tantsuringi, lapsevanemad mitte. Erinevust võib põhjendada lapsevanemate teadmatusena ringide olemasolu kohta koolis tervikuna. Lapsevanemad on lisanud, et neil on kahju, kui laps ei tegele ise või kui lapsele ei õpetata koolis rahvatantsu.

Märkimisväärne on ka õpetajate seisukoht, et kooli juhtkond toetab tantsuõpet koolis. Toetust on nii rütmika tunni olemasolule kui erinevate tantsuringide võimalustele ning vastajate väitel õpetavad tantsulist liikumist õpetajad samast koolist (lisa 5, tabel 3). See on positiivne, kuna sellistes tingimustes teab õpetaja töökorraldamise võimalusi ning tunneb õpilasi ning nende võimeid. Kuidas suhtutakse mitmekülgsesse tantsuõppesse koolis, mõjutab kindlasti kõigi osapoolte endi kogemused tantsulise tegevusega. Lapsevanemate hulgas on tantsuga seotud positiivsete kogemuste hulk suurem kui õpetajate hulgas (lisa 7, tabel 1, 2), õpetajatest tegeleb tantsuga 39,3% (lisa 5, tabel 5). Kui enamus õpetajatest märkis, et tantsisid kooli ajal,

siis 4 õpetajat väidab, et puuduvad igasugused kogemused tantsualal. Kokkuvõttes on meeldiv tulemus see, et kõik osapooled pooldavad mitmekülgset tantsuõpet koolis (joonis 17).

Kõigil ankeedile vastajatel oli võimalus lisada töö koostajale mõtteid ja ettepanekuid. Eelpool nimetatud arvamustele lisaks on välja toodud, et tantsuline liikumine ning tantsude õpetamine ilmestab kooli pidusid. Kui suuremates koolides on tantsuringid soovijatele, siis väiksemates koolides tantsivad kõik. Kindlasti mõjutab rütmika tunni olemasolu kooli tunniplaanis lähedalasuva huvikooli vm sarnase asutuse olemasolu, kus on huvitatutel võimalus tegeleda tantsuga. Eraldi on lastevanemate poolt nimetatud, et tema lapse tegeleb kas võistlustantsuga, ballettiga, võimlemisega või spordiga. Oluliseks peetakse, et ring oleks tasuta. Näiteks on nimetatud hip-hopi ja breiktantsu ringi, mis on kõrge tasuga ning seetõttu jääb osalejate puuduse tõttu sageli ära. On mainitud, et tore, kui noored tahavad kooliaega sisustada meeldiva ja kasulikuga, samas on kahju vaadata neid noori, kes ei julge ja ei oska tantsida - see on eelnev tegemata töö lastega. Vastukaaluks lapsevanema arvamus, et tants on tore, aga seda ei pea tegema koolis.

Analüüsist ei selgunud täpselt, kui paljudes koolides on I kooliastmes rahvatantsuring või mõni muu tantsuring, kuna sama kooli õpetajate ja lastevanemate vastused on vastuolulised (lisa 3, tabel 4). Tänu tihedale koostööle erinevate koolide tantsuõpetajatega, on töö koostajal enda jaoks olemas ülevaade tantsuringide olemasoludest koolis. Kahjuks ei anna piisavat informatsiooni ka koolide koduleheküljed – ühe kooli infoleht pärines aastast 2006.

Esimesed kooliaastad on lapse arengus väga tähtsal kohal. Selles vanuses on oluline mänguline õppimine, kus on võimalik rakendada oma teadmisi ning omandada uusi. Mängud ja mängulised liikumised aitavad lapsel oma tegevust struktureerida ja soodustavad õigluse ja aususe arengut, samuti on selles vanuses oluline õppimise vorm jälgendamine. Mõne tegevuse ettenäitamine on palju tõhusam kui suuline seletus. Kõige selle omandamiseks on hea kasutada rütmika tundi, mis erineb kehalise kasvatuse tunnist just oma mängulisuse poolest. Siin kasutatavad meetodid teevad tunni huvitavaks ning õpilased tulevad hea meeleaga tundi ning on aktiivsed osalejad. Igasugune õpetaja eeskuju ning kaasategemine innustab lapsi. Tund on huvitav, kui õpetaja kasutab selgitamiseks mitmeid abivahendeid ning huvitavaid muusikapalasisid.

Rütmika tunnis, läbides erinevaid põhiainete teemasid, suudame arendada õpilaste loovust ja keha väljendusoskust, õpetame tajuma ruumi ja aega. Märkamatult õpivad lapsed eluks vajalikke teadmisi tantsuliselt ja mänguliselt. Vaatluse abil õpivad lapsed jälgendamist ja tähelepanu koondamist. Selles tunnis ei ole võimalik õpilasel jääda tõrjutud olekusse, kuna

kogu kollektiiv peab koos töötama tulemuse heaks. Seega õpivad õpilased suhtlemist ja koostöövalmidust. Paludes lastel väljendada oma arvamust ning põhjendada valikut, õpivad lapsed esinemiskindlust, viisakust, püsivust ja arvestamist kaasõpilastega.

Töös väljatoodud erinevad põhjendused rütmika tunni kasulikkusest ning erinevate osapoolte (klassiõpetaja, kehalise kasvatuse õpetaja, lapsevanem) arvamused ankeetküsitluse põhjal on piisavad põhjendused, et soovitada rütmika ehk tantsulise liikumise tundi eraldi tunnina õppekavasse. Edaspidi soovitaksin uurida teiste maakondade koole ja rütmika tunni olemasolu ning jätkuvalt selgitada välja õpetajate ja lastevanemate seisukohti vastava teemaga seoses.

Kasutatud kirjandus

- Andmeanalüüs MS Exeli abil (2000). Külastatud 27.detsembril, 2009, aadressil http://www.eau.ee/~ktanel/kool_ja_too/stat_excelis.
- Arvisto, M. (2001). Toimet. Heinla, E. *Kultuur, elukvaliteet ja väärtushinnangud*. Tallinn: TPÜ kirjastus.
- Arvisto, Piisang, Roosalu jt. (2004). Õpilaste spordiharrastuse struktuurist. *Konverentsi Teadus, sport ja meditsiin ettekanded*. Tartu Atlex.
- Baum, H. (2003). *Ma ei mängi sinuga!* Tormikiri.
- Bernhardt, K. (2002). *Lapse arendamine rütmika kaudu*. Publitseerimata diplomitöö. Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar.
- Eesti Hariduse Infosüsteemi andmed (2009). Külastatud 15.oktoobril, 2009, aadressil <http://www.ehis.ee/>.
- Einon, D. (2002). *Mängime ja õpime*. Varrak.
- Heinla, E. (2004). Unustatud loovus. *Haridus*, 9.
- Helenurm, H. (2003). *Rütmika ja mänguelementide kasutamine algklasside ainetundides*. Publitseerimata seminaritöö. Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar.
- Hirsjärvi, S., Huttunen, J. (1998). *Sissejuhatus kasvatusteadusse*. Syneri Arendusabi AS, Ühendus Omanäoline Kool. Tallinna Pedagoogikaülikool.
- Hirsjärvi, S., Huttunen, J. (2005). *Sissejuhatus kasvatusteadusse*. AS Medicina.
- Kaldma, K. (2001). Riikliku õppekava parandused õpetajatele. Seletuskiri õppekavamääruse eelnõu juurde. Külastatud 20.märtsil, 2007, aadressil <http://www.koolielu.ee/pages.php/011001,1339>.
- Kera, S. (2004). *Üheskoos teel*. Ilo.
- Krause, K. (2007). *Rahvatantsu imago noorte ühiskonnas: uurimustöö 11-18 aastaste noorte seas*. Publitseerimata magistritöö. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Kultuurikorralduse ja humanitaarainete osakond.
- Krull, E. (2001). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. II parandatud trükk. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Lagle, E. (2009). Õpetav õpilane. Minikonverentsi materjalid. Tallinna Ülikool. Külastatud 1. märtsil, 2010, aadressil <http://www.tlu.ee/?LangID=1&CatID=4285>.
- Laikoja, P. (2003). *Laps, rütmika ja isiksuse areng*. Publitseerimata diplomitöö. Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar.
- Lepik, S. (2003). *Rütmilise liikumise tähtsusest kakskeelses koolis*. Publitseerimata diplomitöö. Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar.

- Leppik, P. (2008). *Õpetajatöö psühholoogilisi probleeme*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Liivak, M. (2000). *Kaks sammu sissepoole*. Talmar ja Põhi.
- Liivak, M. (2002). *Kaks sammu väljapoole*. Talmar ja Põhi.
- Luik, P. (s.a.). Külastatud 20.augustil, 2009, aadressil <http://www.esal.ee/pilu/index2.html>
- Mellov, Z. (1999). *Rütmika - loov liikumine*. Koolibri.
- Miil, M. (2004). *Tantsuõpetus kooli kehalise kasvatuses õppekavades*. Rahvusvahelise konverentsi Tantsuõpetus koolis materjalid. Tallinn: TÜ .
- Miller-Pärnamägi, J. (2009). Eesti Tantsupedagoogide Liit. Külastatud 3.märtsil, 2010, aadressil www.tantsimine.ee/et/uudised/2009/12/11/eesti-tantsupedagoogide-liit.html.
- Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. Toim. E. Kikas. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Niilo, A., Kikas, E. (2008). Mäng. Toim. E. Kikas. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Oja, L. (2005). Ainevaldkond „Kehakultuur“. Põhikooli ainevaldkonnakava. TÜ õppekava arenduskeskus, tööversioon. Külastatud 12.aprillil, 2009, aadressil <http://www.ut.ee/curriculum/orb.aw/class=file/action=preview/id=138503/kogumik+kehakultuur.pdf>.
- Oja, L. (2008). Kehaline areng. Liikumine. Toim. E. Kikas. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Paama, K. (2007). *Rütmika Tartu linna maakonna lasteaedades*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikooli alus-ja alghariduse õppetool.
- Paiso, A. (2001). *Lapse mitmekülgne arendamine tantsulise liikumise kaudu*. Publitseerimata diplomitöö. Tartu Õpetajate Seminar.
- Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2002). Riigi Teataja.
- Põhikooli riiklik õppekava (2010). Külastatud 1.veebruari, 2010, aadressil <http://www.hm.ee/index.php?0511287>.
- Põld, P. (1993). *Üldine kasvatusõpetus*. Tartu Ülikool.
- Pärn, V. (2005). *Mäng ja lapse areng*. Publitseerimata kursusetöö. Tallinna Pedagoogilise seminari alghariduse ja täiendõppe osakond.
- Pärnits, T. (2005). *Lapse esimesed tantsusammud 1,2*. Pärnumaa Rahvakultuuri Keskseks.
- Pärnits, T. (2006). Laste ja noorte tantsuõpetus Eestis. Konverentsi Laste ja noorte tantsuõpetus Eestis materjalid. Külastatud 2.mail, 2009, aadressil <http://laulupidu.deca.ee/files/main/2008022901170000.pdf>.

- Rogers, B. (2008). *Taasleitud käitumine*. Tartu: TÜ Kirjastus OÜ.
- Räägel, K. (2004). *Tants ümber tööposti*. Pegasus OÜ.
- Smith, P.K., Cowie, H., Blades, M. (2008). *Laste arengu mõistmine*. Tallinn: TÜ.
- Sööt, A. (2004). Tantsuõpetuse ainekava võimalik mudel. *Rahvusvahelise konverentsi Tantsuõpetus koolis materjalid*. Tallinna Ülikool.
- Toming, Ü. (2005). Mõtteid konverentsilt Tantsuõpetus koolis. *Õpetajate Leht 11*, lk 4.
- Tropp, K., Saat, H. (2008). Sotsiaalsete oskuste areng. Toim. E. Kikas. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. TÜ Kirjastus.
- Tuulik, M. (2001). *Kasvatusõpetus*. Tallinn.
- Tiivel, H. (2006). Tantsupeo traditsioonist. Külastatud 2.mail, 2009, aadressil <http://laulupidu.deca.ee/files/main/2008022901021919.pdf>.
- Tantsu võim. Lugeja artikkel. Ärileht (2007.01.17.). Külastatud 2.mail, 2009, aadressil <http://www.arileht.ee/sartikkel/58>.
- Vernik, J. (2007). *Mängude kasutamine I kooliastme ainetundides Valgamaa koolide põhjal*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar.
- Üldlaulupidu, 2009. Külastatud 20.märtsil, 2009, aadressil www.wikipedia.org/wiki/laulupidu
- XI noorte laulu- ja tantsupidu "maa ja ilm" 2011. Külastatud 26.veebruari, 2010, aadressil <http://laulupidu.ee>.

Tänud

Täna oma juhendajat Meeme Liivakut ja Anna Varbheina abi eest ning kõiki neid, kes aitasid kaasa andmete kogumisel ja magistritöö valmimisel.